

Bajtársi Levél

A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
KÖZPONTI TÁJÉKOZTATÓJA

Alapította: NÉHAI VITÉZ KARSAY JENŐ ALEZREDES

1972. JULIUS — AUGUSZTUS — SZEPTEMBER — OKTÓBER —
NOVEMBER — DECEMBER.
XXV. ÉVFOLYAM, 7, 8, 9, 10, 11, 12 SZÁM

A Bajtársi Levél és a MKCSBK központ címe:
„MKCSBK” HUNGARIAN VETERANS.
P. O. BOX 335, ETOBICOKE, ONTARIO, CANADA

FROM: „MKCSBK” HUNGARIAN VETERANS
P. O. BOX 335, ETOBICOKE, ONTARIO, CANADA

MR J B DR KISS
712-54TH AVE S W
CALGARY ALTA

PRINTED MATTER

**A MKCSBK, — A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
ontariói (kanadai) csoportjai hatósági működési engedéllyel
rendelkeznek.**

Alakulási évünk: 1949.

A működési engedély (charter) kelte: 1962. szeptember 27.

Az engedélyt kiadta: Province of Ontario, Hon. John Yaremko, minister of citizenship, provincial secretary.

Angol hivatalos megnevezésünk: „Royal Hungarian Gendarmerie Veterans' Benevolent Association”.

Bejegyzés: November 12, 1962. No. 10, Liber 1163, Province of Ontario.

Feladataink:

Anyagilag segíteni rászoruló tagjainkat, azok családját adományok gyűjtéssel, kölcsönrel.

Előadások, ünnepélyek (csendőrnapiak) rendezésével anyagi alapot létesíteni, ebből az alapból támogatni a rászoruló öreg, rokkant, munkanélküli bajtársainkat, azok hozzátartozóit, az özvegyeket, árvákat. Munkába juttatásban segíteni bajtársainkat.

Ápolni a szolgálati ideálokat s kegyelettel megőrizni emlékét a m. kir. Csendőrség azon volt tagjainak, akik a törvény és a rend szolgálatában és az ország védelmében életüket adták a Hazáért.

A Közösség tagjai 95%-ban a volt m. kir. Csendőrség hivatásos tagjaiból áll 5%-ban pedig a céljainkkal egyetértő csendőrbárát, tartalékos bajtársainkból.

A *Bajtársi Levél*, a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösségnek, mint világszervezetnek központi tájékoztatója. Az MKCSBK alakulási éve: 1948.

A MKCSBK Vezetőség megbízásából szerkeszti és kiadja
vitéz Kövendy Károly százados
Minden cikkért, közleményért szerzője felelős.

Előfizetési díj évi \$10.00.

Minden levelet, hírt, közleményt és pénzadományt a
következő címre kérünk:

„MKCSBK” HUNGARIAN VETERANS
P. O. BOX 335, ETOBICOKE, ONTARIO, CANADA

Postafiókunkat egyházaink ajánlása után a kanadai postaügyi minisztérium (Ottawa) hivatalosan bejegyezte.

Bajtárs, bizz a MKCSBK Vezetőségében, mely személytelenül és önzetlenül intézi világszervezetünk tájékoztató, nyilvántartási, segélyügyi szolgálatát.

Ejféli lázak

Írta: vitéz Somogyváry Gyula

Egy bús parázsszem még rám hunyorgat.

Éjjélre jár

A kandalló hideg.

*Most valahol egy régi temetőben,
Korhadó fejfa roppant, megrepedt.*

Valahol most baglyok huhognak.

Zsibbaszt a csönd,

Rossz lázak gyötörnek.

A vérem lomhán, akadozva fut...

Hallom valahol birkóznak a lánccal;

Lihegve, sírva, kis magyar faluk.

Doberdón most a sirok felszakadnak,

Sziklát görget egy zörgő sárga kéz,

Gurul a kő...

S billegve kilép a kő alól egy szürke csontvitéz.

Horpadt sisakban repedt koponya,

Rongyos köpeny a rozszant vállakon.

Kezében szétlőtt, rozsdás régi puská,

Rajta csorba, összetört szurony.

Éjjélidőben bagoly huhogáskor

A csontvitéz Tirol felé kiált:

„Hahó... hahó... Őrség ott fenn a Grappán...

Ébredjetelek... az óra már lejárt.

Hahó... Erdélybe hív az út,

Gyilkosok fojtogatják a fehérportás sok magyar falut...

És éjjél időben, bagoly huhogáskor

Lehengeríti a követ magáról

S fegyverbe lép az őrség ott fenn a Grappán.

Cihelődnek a megdermedt vitézek.

Csillan a hold a katonák sisakján,

De ezek itt már mind keletrenéznek,

És száll tovább az éjjéli kiáltás

Hátborzongatón a kísértetes sötétben.

Egy csokor havasi gyopár

„Hahó... Ébredj varsói őrség!

„Hahó... Hahó. Izent és hív a rög.

Pozsonyt és Kassát durván kerékbe törték,

A dögmadar vijjog a Tátra felett.

S lengyel mezőkön, süppedt sír alatt

Felébreszti a régi holtakat a riadó.

S egyre száll tovább...

„Hahó ott Flandria szögében,

S Verdun alatt, virrasztó magyarok

Ébredjetek serényen,

A Bálkán szennye már Szegedig csapott...

A francia síkságon csontváz vitézek,

Rázzák magukról a nehéz görgöngyöt,

S hol egykor lábuk diadallal döngött,

Most nyikorogva zökken rendbe, sorba

S megindulnak századokba folyva.

És száll a hahó az Avala hegyére

És száll a hahó az Adria vizére

És köröskörül, hol földet ér az ég,

Az alvó tábor mind fegyverbe lép.

A holdfényben marsolnak a lábak.

Síri vezényszó rándítja őket,

A szenteket, a szenvedőket:

A hűséges, drága magyar katonákat.

Jönnék... jönnék...

Innen is — onnan is

Minden irányból.

Mozog a föld a tenger katonától.

Szerelmes Isten!

Száz csont regiment.

Jönnék... jönnék...!

Most átlépnek a magyar határon,

De most hirtelen kakas rikolt...!

S eltűnnek mind nyomnélkül, zajtalan...

Hát nincs? Hát nincs?

Csak éjszakája van

Az élő s halott magyarnak?...

Az ablakon besüt a sárga hold,

Valahol nyögnek a magyar faluk,

Valahol egy fejfa megrepedt.

S a bús parázsszem végképp kialudt.

... Hol volt, hol nem volt, volt még a szép békevilágban, mikor még nem dörögtek a fegyverek és az emberek is szerették egymást, volt egy sitanfolyam, melyet a honvédség rendezett a magas Alpesebben, Ausztriában, a Zillerthali Alpokban s melyen válogatott csendőrök is résztvettek. Persze mindenkit örömmel töltött el a magas alpesi tura, mindnyájan felpeszdvülve készülődünk, sőt előedzést is kellett végeznünk hozzá.

A „Spoti”-ban (Honvéd Sporttanárképző Intézet) aztán megkaptuk felszerelésünket s mivel magashegyekbe készültünk, orvosi vizsgán is át kellett esnünk.

Húsvétvasárnap indultunk Budapestről, egy külön Pullman kocsiban. A résztvevők mind válogatott tiszti és legénységi bajtársak voltak a javából!

Bécsbeérkezésünk után, mivel volt egy kis idő, bekukkantottunk az osztrák sógorok fővárosába egy kicsit széjjelnézni. Sétánk után visszatértünk az állomásra s láttuk, hogy vagonunkat átkapcsolták az innsbrucki vonathoz. Ahogy kocsink körül ögyelegtünk, T. százados egy kedélyes kis osztrák sielő társaságot vett észre a vonat mellett, köztük egy bronzvörös hajú női szépséget! A szemük egymásba kapcsolódott, sőt a hölgy egy búbajos mosolyt is küldött (T. szds otthon is a „nők bálványa” volt, szerk. megj.). A hölgy cigarettára akart gyújtani, T. százados odapatlant s a frissen vásárolt öngyújtójával tüzet adott, amit a nő még barátosabb mosollyal és „Danke schön”-nel fogadott, mint egy valódi tündér.

Az innsbrucki vonat indulását jelezték, nem volt idő bemutatkozásra és szóváltásra. Beszállás! A vöröshajú hölgy is beszállt társaságával a vonatba, méghozzá a magyar Pullman kocsi mögé. A vonatot villanymozdony húzta s pillanatok alatt nyugat felé, az Alpesekhez közeledtünk.

Megérkeztünk a végállomásra, valamennyien nekifogtunk a kipakolás-hoz. A felszereléseket, a magyar élelmiszeres ládákat, magánpodgyászainkat szekerekre raktuk át. A polgári sielők a vonatérkezés után azonnal továbbindultak, így mi egy órai hátránnyal követtük őket. T. százados anatosan gondolt a tovatűnt vöröshajú szépségre.

Aztán elindult a magyar csapat is, 20 km-es távon 300 m-es magasságról 2200 m-ig. Lassú tempót diktálva haladtunk különösebb megerőltetés nélkül. Utközben ebédelni tértünk egy osztrák hegyi vendéglőbe. T. százados nyitotta az ajtót s ismét megjelent a vöröshajú tündér, ismét búbajos mosollyal és sokatjelentő „Auf Wiedersehen!” búcsúval felcsatolta sílécseit s tovatűnt társaságával. Szóbaelegyedni megint nem volt idő!

Indulás tovább! Utunk egy szűk völgyben haladt egyre felfelé, bővíző patak rohant lefelé mellettünk. Az egyik oldalon meredek sziklafal, a másik oldalon ragyogó kilátás s feltűntek a cukorsüveg alakú hófedte csú-

csok! Itt lent pezsdülő tavasz volt, odafent csupa jég és hó! A sziklafalakon kereszttek, utunk mellett névvel ellátott fakereszttek, a hegymászósport áldozatai, akik örök álmukat alusszák a sziklák alatti sírjukban.

A völgy szükülete miatt szekerekről málhás állatokra rakodtunk át. A kis poni lovak fejüket állandóan lóbálva kiválóan haladtak a hegyis ösvényen, alig tudtuk követni őket. Utközben vacsoráztunk az „Alpesi rózsza” nevű hegyvendéglőben.

Ezalatt málháinkat tiroli „trágerek” pakolták át speciális magas hátizsákjaikba, hosszú puttonyaikon 100-130 kg-t is vittek a hátukon, kezükben hosszú bambuszrudat tartottak s azokkal bökdösték az előttük meredező havat, nehogy lelépjenek a szük ösvényről. Csodálatos volt ezeknek a tiroliaknak teherbíró képességük, de itt születtek s ehhez szoktak hozzá. Mi felcsatoltuk siléceinket, mert a következő meredek részeken a mély hóban csak siléccel haladhattunk, de felkötöttük a fókabórt is, hogy megakadályozza visszacsúszásunkat.

Az „Alpesi rózsza”-nál T. százados aggodalommal érdeklődött, hogy nem láttak e egy vöröshajú sielőnőt? Igenlő választ kapott azzal, hogy a Hütte nevű menedékházba mentek. Uram Isten, dobogott bele a szíve, hisz a magyar csapat végcélja szintén a Hütte!

Következő pihenőnk a „Havasi gyopár”-ban volt s itt érkeztünk útunk legnehezebb és legveszélyesebb részéhez: a gleccseres területen keskeny ösvény vezetett iszonyú meredeken! Bal felé havas meredek hegyoldal, jobbra iszonyatos mélység, aki lenézett, rosszul is lett! A mélység peremén haladtunk, egyenesen fálnak tűnt. Néhányunkat síbottal közrevettünk, hogy le ne szédüljenek. Ezen a részen útunk hosszú százmétereken tartott s örökkévalóságnak tűnt.

Végre kimerülten sötétségben megérkeztünk a kivilágított Hüttéhez! Parancsnokunk rövid pihenőt rendelt, majd beszállásoltunk kijelölt lakosztályainkba. Szobáinkba kettésével helyeztek el bennünket, kényelmes ágyak, hideg és meleg folyóvíz várt. A Hütte menedékház 2200 méter magasan, hófödte távoli csúcsokkal körülvett impozáns, nagy menedékház volt, villanyvilágítással. Már a közelben tarajos sziklák, gleccserek, hófödte meredek részek, holdvilágította óriási havas csúcsok fokozták érzékelésünket ehhez a vad világhoz!

Berendezkedésünk, felszerelésünk elhelyezése után vacsorázni mentünk, mert reggel már megkezdődött a kiképzés! Reggel csodálattal szemléltük a szűz hómezőket, a hópárkányokat és hóerkélyeket! Itt lép be az ember Isten templomába, a természet csodálatos világába. Akaratlanul meghajtottuk fejünket s tudomásul vettük, hogy csak kis gyenge szolgálai vagyunk az Urnak!

Megkezdődött a kiképzés: egyik része sioktatói, másik része magashegyi mentőszolgálatra terjedt ki. De kaptunk harc kiképzést is magashegységben, azután különböző túrák, játékok, végül versenyek következtek.

Részleteiben: a kiképzési terv szerint végimentünk a sioktatók kötelező iskoláin. Megtanultuk a jégcsákány és lavinazsinór használatát. Megismertük a silécek „vaxolásának” fortélyait, géppuskát hordtunk hátunkon silécen!

T. százados megérkezésünk óta kereste a vöröshajú szépséget, sajnos eredménytelenül, a nő eltűnt. Esténként vacsora után kellemes szórakozás, tánc folyt az étteremben és a társalkodókban. A spoti hallgatói remek talajtorna mutatványokkal szórakoztatták az osztrákokat, tapsorkánok közt arattak sikereket ezek a nagyszerű fiúk!

A talajtorna bemutató sohasem volt elég, elnézték volna reggelig! Igen ám, de nekünk kiképzés is volt, nemcsak szórakozás. Kemény parancsnokunk úgy nézte az időt, mint otthon. Ha eljött a takarodó ideje, percek alatt ágyban voltunk.

Tán a negyedik este vacsorán T. százados megpillantotta a vöröshajú nőt! Az ismert társaságával ült s szemük ismét találkozott. T. százados örömeiben meghajolt, a nő mosolyogva fogadta köszönését. T. százados elöntötte az öröm és belepirulva bár, de az osztrák társasághoz ment, bemutatkozott. Majd felkérte táncolni a hölgyet. Mindketten boldogan táncoltak keringőt, tangót, sőt még magyar csárdást is! Megtudták egymás nevét: Grete und Franz! Váratlanul Franz bocsánatot kért és elbúcsúzott: nem maradhatott tovább, mert másnap bár vasárnap és pihenőnap, de egy kis túrára megy és fényképezni akar a gyönyörű alpesi világban!

Grete mosolyogva, bűbajos szemekkel búcsúzott a fess magyar tisztől. T. százados korán kelt, mindent rendbe tett, magához vette fényképező gépét, felcsatolta siléceit és elindult fel a csúcsok irányába. Amint ment, váratlanul sinyomot fedezett fel! Hej, ki járhat erre a hajnali sötétségben? Ki előzhette meg őt a fogcsikorgató hidegben?

Tovább haladt az előre kiszemelt útvonalon s mire teljesen kivilágosodott és elérte a tervezett nagy meredek, hófödte lejtőt, egy alakot látott, ki nagy ívekben száguldott a lejtőn. Azonnal felismerte Grete-t! Most már egymásnak örvendezve együtt végezték a sebes íveket, szalalomokat. Botokat tűztek ki, egymást javították a körözések során. Grete óriási sebességgel száguldott, bē akarta mutatni osztrák síbajnoki tudását, elűzött egy kitűzött botot a bot eltört s szilánkjára Grete lábába fúródott a bokán felül. A nadrág is elszakadt! T. százados a kötelességtudó mentőszolgálatot gyakorolta, mikor bekötötte Grete sebéit. Szakszerűen kimosta a sebet, sebkötöző pólyával körültekerte, sőt mi több: csókjával pecsételte meg az elsősegély nyújtását, ami ellen Grete egyáltalán nem tiltakozott! Grete bokájának hála Istennek, a seben kívül semmi baja se történt, in és izomszakadás, rándulás nem volt, így könnyen, baj nélkül hazaértek.

A sérülés következtében Grete napokig nem sielt. De ott ült minden este T. százados társaságában a nagy ablaknál, hol a kilátás a holdvilágos

lejtőre nézett, ahol a baleset érte s ahol az elsősegélynyújtás csókját kapta.

Grete így nem is jöhetett el a Schwarzenstein túrára! Ez a túra a környék legszebb részén folyt, fel egészen a 3000 méteres tengerszin feletti magasságig! Az olasz, osztrák, svájci és német határok találkozásánál, közel az Ursten menyországához! A Hüttétől kezdve 7 órai menet volt fel a csúcsig, ügyelni kellett a hópárkányokra és hóérkélyekre és a lavinára. Megfelelő távolságokban a lavinakötelekhöz csomoztuk egymást. A sötétkék égbolt, a perzselő tiszta nap sötétzöld szemüvegek használatát írta elő. Arcunkat védőkenőccsel kentük be, hogy védjen a nap ibolyántúli sugaraitól. Rajonkint egy jégcsákányt is vittünk, hogy segíteni tudjunk egymáson baj esetén. Hátizsákjainkban bő élelem és egészségügyi felszerelést tettünk. Fent a csúcson csodálatos élményekben volt részünk!

Alattunk gomolygó fehér felhők, melyekből csak a fehér csúcsok kandikáltak ki, egymást köszöntve „Itt vagyok!” Néztük a mélységet, a pokol tornácát, Dante poklát az olasz oldalon, de odagondoltuk Orpheust, az alvilágba. A ritka levegő miatt csak lassan mozogtunk, néhánynak elindult az orra vére, többnek hányingere volt, mint a tengeri hajón! A zöm azonban vidáman falatozott a hátizsákjából s gyűjtötte az erőt a délutáni lesikláshoz. Gyönyörködtünk a fenséges tájban, sütkéreztünk az alpesi aranynapon.

Egy órai pihenő után következett a lesiklás órákig tartó gyönyörűsége! Megállás nélkül száguldottunk lefelé, nagy, sebes, óriási köröket írtunk a porhóba. Akik felbuktak, azok 30-40 méteresekeket estek, de nem ütötték meg magukat. A tömeges ívelések után felkavartuk a porhavat, mint a tenger hullámai, úgy kavarogtak a Zillerthali Alpok havas lejtői! Néhol szivárvány színét láttuk a porhó forgatagain keresztül. Száguldásunk órákig tartott. Lent a völgyben, a Hütte előtt bevártuk egymást. Rendeződtünk, kicseréltük élményeinket. Egyöntetűen kijelentettük, hogy ilyen ragyogó csodában nem volt részünk, mióta magunkra húztuk az egyenruhát! Nótaszóval vonultunk be s jelentettük parancsnokunknak a mai napra kitűzött feladat pontos, balesetmentes végrehajtását.

Fáradtak voltunk, mint a kutyák! De a sportember mindig áll a talpán! Lett olyan mulatság a menedékházban, hogy még talán ma is emlegetik a osztrák sógorok! T. százados természetesen Grete-nek mesélte élményeit s ragyogó arccal „vágta a szelet” a szép sibajnoknőnek. Megbeszéltek vasárnapra egy közös túrát kettesben az „Ördögörom” menedékházhoz, ami nincs túl messzi s vezetőt sem kellett kérjenek. T. százados szíve dobogott, a kimerítő nap ellenére álmában a vörös napot látta, Grete hajának csodálatos fürtjeit!...

Eljött a vasárnap, mindenki aludt, mikor Grete és Franz útbaindultak hátizsákjukkal, benne élelemmel, aprófával, hogy legyen mivel begyújtani a menedékházban. Lavinazsinór, jégcsákány, fényképezőgép, minden lé-

nyeges Franz hátizsákjában! Indulás előtt beírták nevüket a túrakönyvbe: név, indulási idő, cél, előrelátható visszatérési idő. Felkötötték léceikre a főkabórt s elidultak kettesben.

A reggeli nap csodálatos színt varázsolt a hóra és a tájra! Az ember el se hitte volna, mily csodás az Alpesek világa! Szerpentinben haladtak tempósan felfelé, közben fényképeztek. Amerre a szem látott, csillámló hómezők, néhol tarajos sziklák, gyémántmezők a gleccsereken! Néhol hegyikecskék szökdeltek a sziklákon s keresték a tavasz első fűszálait. T. százados szíve muzsikált, Grete szemei tűzben úsztak, oly csodás volt ott fenn, az örök hó birodalmában.

Megérkeztek az Ördögöromhoz, kinyitották. Egyszerű, kis faházat találtak, előszobával, konyhával és két kis hálószobácskával. A priccseken jó meleg gyapjútakarók. Kiszellőztettek, kitararítottak, begyújtottak a kályhába s kipakolták az ebédet. Pattogni kezdett a tűz, bemelegedett a házikó. A táj fenséges volt az Ördögöromból is! Lelkük felmelegedett s együtt dicsérték a ragyogó vidéket. Játszadoztak, mint két gyerek. Kimentek szelni, Grete ment elől, Franz üldözte s mindig utolérte. Aztán fellépett az éhség, hozzáfogtak az ebédfőzéshez. Ez a Franz jó Martell konyakkal kínálta Gretet, ki csillogó szemmel koccintott vele!

Izlett a kitűnő ebéd! Franz tokaji borocskát huzott elő a hátizsákjából, jólesően mind megitták. A tokaji forrásba hozta a fiatal emberpár véréit, a hegyek és jégmezők világába megérkezett az amor! Édes kis hegyitündérek fogták be őket a szerelem hálójába, amiből nem tudtak, de nem is akartak menekülni.

A szerelem csodálatos, mint ez a környék, hegyeivel, szikláival, gleccseivel és ezernyi színeivel! A szerelem nem bűn, mint a napsugár sem az, mely bekacagott az ablakon s mosolygott a boldog emberpár felett. Így termett szerelem a fehér hómezőkön, az alvó havasi gyopárok felett...

Igen ám, de megint kopogtatott az idő! Felrezzent a sielő pár, csomagolt s elindult lefelé az Ördögöromtól. Búcsút vettek a kedves, szerelmet hozó kis alpesi háztól. A karok mégegyszer összefonódtak, szemükből a boldogság könnyei kicsordultak. Majd elindultak lefele, kacagva, jódlizva, egymást túlsíelve, óriási köröket rajzolva a fehér hóban! Mire kipiúlt arccal leértek a Hüttéhez, a nap akkor búcsúzott tőlük kacagva, csókot intve as esti ormok felől.

Nap-mint nap folytak a kiképzés sorozatai. Grete és T. százados örököké egymás mellett ültek s csodálatosan, senki se zavarta őket beszélgetéseikben. Arcukra íródott a románc s a sítábor tagjai tudomásul vették.

A tanfolyam utolsó hetében rendezték a „Havasi gyopár” menedékház környékén a rókavadászatot. A vadászat abból állt, hogy egy jó sielő időelőnyvel előre ment, a többieknek el kellett fogni, de előbb fel kellett kutatni a sínyomok alapján. Ezeket a vadászatokat mindig Grete nyerte. A magyar falkavadászatához hasonlítható ez az osztrák verseny s akár

Grete-et kellett megfogni, akár más lett a róka, mindig az osztrák síbajnok-nő nyert! Utána nem győztünk gratulálni neki a Hütte kedves ebédlőjében s nem győztük a koccintgatást T. századosdal együtt.

Az utolsó két napon rendezték a siversenyeket, lesiklásban és műlesiklásban. Egyik bajtársunkat verseny közben súlyos szerencsétlenség érte, egy sziklára rohant, lába három helyen eltört s sajnos, szilánkosan. Az első segély után egy önként jelentkező járőr vitte le hordágyon a szeke-rekig, onnan az első kórházba szállították. Természetesen a járőr tagja volt Grete és T. százados is.

Grete hirtelen táviratot kapott Bécsből, apja kérte, hogy azonnal induljon útba, mert üzemében halaszthatatlan szükség van rá. Ez keresztülhúzta számításait, Grete és T. százados együtt akartak utazni Bécsig. Most szomorúan búcsúztak s T. százados lekísérte a hajnali sötétségben az első vendéglőig.

T. százados soha többé nem látta Grete-t. De leveleket váltottak s ebben Grete megígérte, hogy küld egy havasi gyopár csokrot a Zillerthali Alpokból. T. százados pedig Grete kérését teljesítette: küldött neki egy női Bocskay-diáksapkát, melyet Grete annyiszor látott az Ausztriába látogató magyar diáklányok fején.

Grete a háború kitörése után az alpesi német egészségügyi járőrökhöz került, mint vöröskeresztes ápolónő. Nő léttére hősi haláláig teljesítette kötelességeit, sebesülteket kötözött s vitte őket az első táborig. Életét ellenséges golyó oltotta ki. Ott temették el a havasokban. Azóta lelke az örökkévalóságban járja a fehér hómezőket s a gleccserek világosságát fényeskedik neki.

Legyen emléke áldott!

A havasi gyopárcsokor sok viszontagságon ment keresztül: II. világháború, szovjet hadifogság, kazinc-barcikai kommunista internálótábor, az 1956-os dicső fegyveres felkelés... Végig T. százados tulajdonában volt, aki mendenhová vitte, mint ifjuságának örökké élő, szép emlékét, talizmánját. A csokor végül is Kanadába került s megőrzésre, végleges és érdemes helyét elfoglalta a torontói csendőr laktanyában.

T. százados itt a szabad Kanadában tudta meg Grete sorsát, 1956-ⁱⁱ nem állt módjában levelet írni Ausztriába Grete hozzátartozóihoz.

A havasi gyopárcsokor bekeretezve virít a laktanya falán. S ha ezen kedves történeten keresztül szemünk a csokorra téved, Grete nemes alakját látjuk s önkéntelenül üzenünk neki: — „Grete, Du schöne, junge, tapfere Skimeisterin, Schwester des roten Kreuzes, wir wünschen Dir ewige Ruhe!” ...

v. Sy-Ky alez.

A délvidéki partizánharcok

1943. december elején a m. kir. honvédelmi miniszter ur Ungvárról rohamtanfolyamra vezényelt a Délvidékre. Mint a rendelkezés indokolta, a Délvidéken állandó küzdelem folyik a kommunista partizánok ellen s feltehető, hogy a szovjet hadsereg közeledtével mindez Kárpátalján is fellángolhat. Kárpátalja csendőrsége fel kell készüljön a partizán-tevékenységek leküzdésére.

Vidáman ültem fel a budapesti gyorsvonatra, egy csendőr főhadnagy mindig örül, ha életébe változatosságok, pláne ha hadiesemények jönnek. Budapesten átszálltam az ujvidéki gyorsvonatra és beültem szokás szerint a tisztifülkébe. Egyedül voltam, majd az indulás percében egy csinos, fiatalos honvéd ezredes lépett be. Azonnal felpattantam és bemutatkoztam. Az ezredes ur barátságos mosollyal utazásom célja felől érdeklődött. Röviden jelentettem, hogy HM utasításra Ujvidékre utazom rohamtanfolyamra. Az ezredes ur felderült, majd élénken mesélni kezdett s aktatáskájából vagy 50 nagyított fényképet szedett elő. — „Nézzed fiam, most jövök a kormányzó úrtól, jelentéstételre voltam fenn, mert a kommunista szerb partizánok újabb tevékenysége nem tűr halasztást!” —, majd a képekre mutatott: — „Látod, a járőrszolgálatba kimient honvédek és csendőrök sohasem jönnek többé haza!”

Borzadva néztem a képeket: csupa halott fiatal honvéd és csendőr! Ott feküdtek a Tisza partján, vagy a Duna fűzeseiben, vagy a tanyák közti végtelen síkságokon holtan, átvágott nyakkal, véres mellel, megcsönkítva tépett egyenruhában, kiszúrt szemekkel stb. Némelyiknek tábla volt a nyakában ilyen feliratokkal: — „Igy járnak a fasiszta csendőrök!” — vagy — „Halál a faszizmusra!”

é

Aztán megtudtam, hogy a bátor és minden áldozatra kész jugoszláv csetnikek leküzdése után (Péter jugoszláv király hívei) 1941 nyaratól kezdve béke állt be a Délvidék magyar lakossága és az ott élő kisebb számú német, szerb, bunyevác, horvát és vend nemzetiségek körzetében. A lakosság békésen dolgozott, mindenki örült, hogy a történelmi Délvidék területén beállt a békés építő munka érezhető volt gazdasági vonalon is. A lakosság bőségben élt, összehaonlíthatatlanul jobb körülmények közt, mint a háború előtt s mint a német megszállás alatt lévő Szerbiában, vagy az önállósá lett Horvátországban. Majd elmesélte az ezredes úr, hogy 1942 nyaratól kezdve új ellenség jelent meg a Bácskában: orvul gyilkoló és igen kegyetlen kommunista szerbek, kik valahonnan Szerbia hegyeiből szivárognak be a mai napig, orvul éjjel, lesből legyilkolják a határvidéki honvéd járőröket és kiirtják a közbiztonsági szolgálatot ellátó csendőrszolgálatunkat. A szerb partizánok tevékenysége fokozódott s odáig fajult, hogy Zsablyán egy éjjeli váratlan támadás során kiirtották a csendőrszolgálatunkat.

legénységét, a túlerővel szemben maga az őrsparancsnok is hősi halált halt. A partizántevékenység nemcsak a katonai járőrök ellen irányult, hanem a közigazgatás ellen is. Mindenütt kiozították, fenyegették sőt gyilkolták a magyar polgárokat. Kormányutasításra a szegedi honvéd hadtest katonai összpontosítást hajtott végre, hol honvédek és csendőrök ezrei átkutatták a Bácska teljes területét, elfogták a partizánokat s a velük szimpatizáló nem magyar nemzetiségű és a partizánokat rejtegető civileket. Mint ez kivétel nélkül minden civilizált törvényes országban szokásos, a bűnösök életükkel fizettek a magyar állam ellen elkövetett tevékenységükért. Ott, ahol a partizánok nem adták meg magukat, a rámenős magyar járőrök a helyszínen végeztek velük. Ujvidék átkutatása alkalmával a nyomozó közegek nagyszabású szervezkedés nyomára bukkantak, természetesen ezekkel is végzett a karhatalom. Utóbbiak között magyar árulók is akadtak, kik a kommunista szerbekhez csatlakoztak abban a reményben, hogy a háború után ebből majd előnyöket szereznek.

A nagyszabású katonai razzai után ismét béke lett a Délvidéken. A béke mintegy félévig tartott, mikor újabb partizánegységek jelentek meg, akik előlről kezdték az egészet. Többé nem tértek vissza a járőrbe vezényelt honvéd és csendőr járőrök, sőt: megindult a községi bírók és a polgári nemzetőrök elleni gyilkos partizánhadjárat is! Mi erre nagyobb eréllyel feleltünk, újabban öt fős járőrnél kisebb egységek nem mehetnek ki, de gyakran komoly tüzérvél rendelkező szakaszerejű egységek teljesítik a járőrszolgálatot.

Mire mindezeket elmesélte az ezredes ur, a vonat be is robogott Ujvidék állomására. Érdeklődve csatoltam fel pisztolyomat s vettem kezembe táskámat: Szegednél, Bajánál és Mohácsnál délebbre eddig sohasem jártam. A katonai parancs hazánk vérről áztatott déli végeire küldött s minden perc újabb élmény számomra!

Csendörtemetés bácskában, partizánharc hősi halottja

Az állomáson csendőrrjárőr várt, kik név szerint kerestek. Gépkocsin szállásomra vittek s jelentették, hogy a rohamtanfolyam reggel 7 órakor kezdődik a honvéd határvasút laktanyában s jelentkezni is ott kell. Az egész napos utazás után fáradtan feküdtem le, az ismeretlen partizánok kegyetlenségeinek kísértéséért csőre töltött pisztolyomat az éjjeliszekrényre tettem s úgy hunytam le szemem a jókínzésű szálloda szobájában.

Rohamtanfolyam! Vagy százan álltunk reggel 7 órakor a laktanya udvarán. Majd katonai tehergépkocsikon kivitték bennünket a terepre. Parancsnokunk Szabó János határvasút hadnagy, az oktatókertben csupa fiatal honvéd és csendőr őrmester és szakaszvezető. Feltűnt, hogy mindegyikük zubbonyán a vitézségi érem piros szalagjai virítottak! Ezek a fiúk már tavaly átestek a partizánharcok tűzkeresztségén eredményesen! Rendfokozatra való tekintet nélkül futás! Hirtelen levágódás, modern géppisztollyal kapáslövés, puskával alkalmazott kapáslövés álló és mozgó alakokra! V formáció járőr, szakasz és századalakzatban! Mindegyikük futással, gyorsasággal, azonnali cselekvéssel! Kézigránátharc, dobogók, állva és futás közben, a saját kidobott gránát robbanásába kellett beleszaladnunk! Közben tüzelés, majd bajonettel neki a vélt partizánok sűrűjének! Majd a java: a kézigránát szétszedése, a nem robbant kézigránátok ártalmatlanná tétele, gyújtózsínórral való robbantása! Majd még tovább: szükség esetén kis hidak robbantása, partizánok által megszállt házak robbantása, házblokkok, ellenséggel teli épületek leküzdése! Végül a legveszélyesebb: rögzített csövű és tüzelő géppuskák sávjában előrefutni, kúszni és dobótávolságban kézigránátokat kidobni, majd hajrá, roham!

Engem különös előszeretettel vettek körül a csendőr oktatók. Megtanultam tőlük a legvakmerőbb fogásokat is. Azelőtt mindig félttem a kézigránáttól, mostantól kezdve a Vécsey kézigránát lett a legjobb barátom! Másodpercek alatt szedtem szét és raktam össze s soha fel nem robbant, pedig később ezekkel csináltam ugyanezeket a kárpátaljai rohamtanfolyamon.

Hétfőn kezdtük a rohamtanfolyamot s szerdán délután már mesterek voltak. A válogatott gárda érdeklődéssel, odaadással végezte a gyakorlatokat, mindnyájunknak tetszett a veszélyes kiképzés! Csütörtök reggel alig kezdtünk hozzá a kiképzéshez, parancsnoki gépkocsi érkezett három nagy tehergépkocsival. Azonnal gépkocsira, újabb partizántevékenység, bevetés a rohamtanfolyam számára is!

Pk-unkkal, Szabó hdgy-gyal és néhány derék csendőr rohamoktatóval ültem egy kocsiban. Ismeretlen fekete talajú földön rohantak a gépkocsik, két méteres kukoricaföldek, jegenyés tanyák közt. Aztán falu: Zsablya! Még szívem is hevesebben dobogott: eljutottam a hős csendőrök falujába!

Gyülekezés a főtéren! Zalasdy alez ur, az összpontosítás parancsnoka ismertette a helyzetet. Partizánok vannak a kukoricásban, el kell fogni, vagy agyon kell löni őket! Kiadta az egységek feladatát, eligazította a pk-okat. Vagy ezren álltunk a téren: az újvidéki csendőriskola, honvéd határ vadász zlj, utászok, csendőr partizánleküzdő roham egységek, a legvagányabb fiúk! Indulás 11 h-kor!

Utobbiak parancsnoka jött felém! Évfolyamtársam és barátom: O. A. fhdgy! Majd még két másik évfolyamtársam és barátom: Dr. Fuszenecker és Dr. Véry fhdgy-ok, mindhárman Újvidéken szolgálnak, hallották, hogy ideérkeztem, azonnal keresni kezdtek és meg is találtak a partizántámadás kezdetén! Egymás csontjait ropogtattuk, jó pár éve nem láttuk egymást! Közben elrohantunk az őrszlaktanyába s megnéztem a tavalyi partizántámadás nyomait. Elvonulásunk a temető mellett haladt, O. fhdgy megmutatta a hősi halált halt csendőrök sírjait. Örület: negyven ápolat csendőr sír egymás mellett: Zsablya és a magyar közbiztonság Hősei!

Vérforraló düh fojtogatott! Modern géppisztoly a kezemben! Na meg látjátok ti partizánok! Egységünk bevágódott a kukoricásba. Erre beküzdött, nem láttunk semerre, csak a nap tűzött és jelezte a helyes irányt. Csataárvonalban fésültük a kukoricást. Órák teltek el s fáradni kezdtünk. Egyszer csak messziről jött kiáltások: —„Ott menekülnek, ott mozog a kukoricás! Utánam! Bekeríteni! Tóth őrm karolja át a kukoricást délre!”— Néhány perc, majd kattogni kezdtek a géppisztolyok, néhány kézigránát robbant: utána csend. Majd gyülekezőjel kürtön.

Odarohantunk! A kukoricásban halottak, szerb darócruhás emberek mintegy tizen. Kezükben angol géppisztoly, soknál német géppisztoly. Egyikük még mozgott, de aztán kiszenvedett. Az újvidéki csendőr roham csapat végzett velük, kik hónapok óta ezt csinálják! Zalasdy Ferenc

A csendőrkoporsó utolsó útjára indul

alez ur mmegköszönte közreműködésünket és hazairányította az egységet. Most az Államvédelmi Központ nyomozóival mentem Újvidékre. Kocsijukkal benéztek néhány tanyára és partizánok felől érdeklődtek. Az egyik szalmakazal alatt lyuk tátongott. A nyomozók mesélték, hogy a partizánok üldözésük idején az utolsó pillanatban oda szoktak elbújni. Kíváncsi voltam a lyukra s bekukucskáltam. A következő pillanatban elvágódtam! Fhdgy barátom lökött felre nyersen s egyben ordította: —„Te örült! Ha valóban partizán van bent, az első sorozat téged ér!”— Erre megköszöntem naivságom okozta zavart s hagytam, hogy a gyakorlott nyomozók intézkedjenek helyettem. Újvidéken megmutatták a partizánfoglyokat, kik egy mozihelyiségben ültek a padlón mozdulatlanul, géppisztolyos csendőrök őrizete mellett. Mind vártak a hadbíróóság ítéletére, mely az adott helyzetben ritkán hozott felmentő ítéletet. 1943 telén ez volt a sorsa a magyar állam ellenségeinek! De kérdezem, lehetett más az orvul, lesből támadó gyilkos kommunisták számára?

Ekor hallottam életemben először Titó nevét! A szerb kommunista partizánvezér a németek által megszállt Szerbia hegyeiből küldte ide a rendezzavaró gyilkos banditáit! De Magyarország kemény honvédei és csendőrei az utolsó pillanatig felszámolták őket és biztosították a köznyugalmat, egész addig, míg a román árulás és fegyverletétel után a szovjet csapatok túlereje le nem terítette szerencsétlensorsú Délvidékünk magyar védőseregét!

Legyen áldott dicső emlékük!

Itt Kanadában él egy fiatal magyar, akit 17 éves korában 1944 őszén Titó partizánjai elfogtak sokszáz hasonló korú magyar fiatalal. Kivítették őket a Tisza partjára s legéppisztolyozták őket. Szinte mindenki meghalt. Titó vitéz partizánjai így oldották meg a nemzetiségi problémát:

A partizánharcban hősi halált halt Csendőr Örmester búcsúztatása a temetőben

kiírtották a magyar gyerekeket, hogy ne szülessenek magyar házasságok és azután magyar gyerekek!... A 17 éves említett magyar fiú azonban nem halt meg. Comb és deréklövésel feltápázkodott és elvánszorgott az első tanyáig, hol elsősegélyt kapott és felgyógyult. Az első alkalommal nyugatra szökött s kivándorolt. Kanada illetékeseinek elmesélte, hogyan szabadították fel őt és a Délvidék 800.000 magyarját Tito vitézei!

Az újvidéki rohamtanfolyamról megedződve, tudásban és rámenésben kibővítve tértem haza Ungvárra. Másnap már várt rám a parancs: a honvédelmi miniszter kinevezett Kárpátalja rohamtanfolyam-parancsnokának. Három hónapon át Kárpátalja háromezer csendőre tisztjeikkel együtt átestek az ungvári rohamtanfolyamon!

De szükség is volt rá! 1944 nyarán megjelentek az első szovjet ejtőernyős partizánok, köztük Uszta Gyula áruló beregszászi erdőőr többszáz főből álló bandája, kiket a csendőrerők minden alkalommal leküzdöttek, vagy elüldöztek s tevékenységüket megbénították.

Mielőtt ráncszakadt a véres szovjet rém, a százszoros túlerő és lejáráó szadista kegyetlenség és pusztulás, a magyar hadvezetőég megint intézkedését Kárpátalja békéjének védelmében. A kárpátaljai csendőrerők utóvéd szerepben küzdöttek és vonultak vissza a front hullámzásával Budapestre, vagy a Duntántúlra. Minden mozzanat élő elevenként maradt meg emlékeinkben!

Kövendy Károly

Egy lovascsendőr életéből

1944. október havában a nagy magyar Alföldön utolért bennünket a háború... Az időben Bajor Kálmán alez ur, kecskeméti osztályparancsnok a kiürített szabadszállási lovasőrs vezetésével bízott meg. Az osztály is visszavonulóban volt nyugati irányban a Duna felé.

Keserű rossz hírek érkeztek az Alföld déli részéből, részben a lakosság, részben egy-egy visszavonuló honvéd és csendőr bajtárs hozta a híreket. A kiskunhalasi szárny szanki lovasőrse a szárnyparancsnoktól a következő parancsot kapta: — „Kitartani a következő parancsig!” — A derék őrsparancsnok: Pető Péter lovas főtörm bizalommal és nyugodtan várta a következő parancsot. Nem tudni, hogyan, a telefonvonal sérülése, vagy szabotálása következtében parancs nem érkezett. Október utolsó napjaiban az egyik napsütéses délután folyamán a lovascsendőrerők ijesztő csendet tapasztaltak. Elhalkult a távoli csatazaj s Szeged irányában védő honvéd és német csapatok elvonultak, inkább eltűntek. Pető főtörm azonnal a telefonhoz ült, hívta a szárnyat, miután az nem felelt, hívta a szomszédos őrsöket is. Telefonhívására senki sem jelentkezett,

telefon süket maradt... Pető főtörm azonnal kiadta a parancsot embereinek: — „Nyergelni!” — Az a természet volt, hogy sohasem kapkodott, sohasem sietett, a lovascsendőr nyugalom megtestesítője volt!

Éjjél felé érkeztek az egyik északi tereptárgyukhoz: a Király pusztai majorba. Ott pihenőt tartottak és aludtak. A hajnali pirkadáskor a gazdasági alkalmazottak ijedten költötték őket: Itt vannak az oroszok! A gazdasági cselédek civilruhát ajánlottak fel a csendőrerőknek és ígérték, hogy elbujtatják őket. De az őrsparancsnok: Pető Péter lovas főtörm kijelentete: — „Eben a ruhában esküdtem fel, eben fogok meghalni!” — Kijelentése rövidesen bekövetkezett. A nagy számmal érkezett gyalogos szovjet katonák meglepték őket, védekezni sem tudtak. Felsorakoztaták őket, majd néhány géppisztolysorozat végzett velük. Pető Péter lovas főtörm, őrsparancsnok, Mocsári Demeter lovas őrm, öpkh. és négy lovascsendőr életét veszítete, szovjet kezekbe esve a genfi egyezmény és a Nemzetközi Vöröskereszt dicsőségére mártírhalált haltak Magyarorszáért.

Keserű érzések fogtak el a hírek hallatára. Jól ismertük a fenti Bajtörmönket, kiváló csendőrerők voltak. A keserűség megkeményítette szívünket, a csendőrt különben sem sopánkodásra nevelték, így még keményebben folytattuk a szolgálatunkat. Községünkben állomásozott egy honvéd vezérőrnagy, hadosztályparancsnok lehetett, a községházán tele-

*Lovascsendőr járőr az Alföldön,
Alsódabasi őrs.
(Olchváry-Milvius Attila alez.)*

Gonda Zsigmond, lovas őrm.

pített törzsével telefonvonalak tömegén át vezette egysége harcát és a védelmet. Törzsébe tartozott egy tábori csendőr szakasz is egy főtörm parancsnoksága alatt, ki naponta benézett az őrsre és tartotta az összeköttetést. Közvetlen front mögötti őrs voltunk, községünk tele volt menekültek ezreivel, többnyire Jakabszállás, Orgovány és Izsák községekből. A zömének még éjszakai szállás sem jutott, a falu főterén táboroztak és a hadiesemények javulását remélték.

Egyik napon délben Mészáros István lovas szakv. bajtársammal szolgálatba indultunk. Én egy szép szürke lipicai kancán ültem, ő pedig hasonló természetű fekete lován. Könnyű nyergelést rendeltem, a kardokat is az őrsön hagytuk. Lovam igen élénk vérmérsékletű állat volt, a szárákba nagyokat rántott. Felvettem az érintkezést s simán haladtunk a főtér felé. Éppen jött a tábori csendőr szak. pk. főtörm és közölte, hogy siessek a községháza tanácstermébe, a vörgy ur hivat!

Percek alatt elértük a községházát, járőrtársam átvette lovamat, én pedig a vörgy ur elé pattantam és jelentkeztem, mint szabadszállási öpk. A vörgy ur a következő parancsot adta: — „Fiam, az Izsák felől a faluba vezető uton egy német zárt páncélos oszlop áll arcal felénk. A katonáknak kell nekik keresztülvonulni, de nem tudnak, mert ez a néptömeg elállja az utat — közben kimutatott az ablakon — s nem hajlandók félrevonulni, a németek pedig nem akarnak beléjük gázolni. Maguknak különös képeségük van a néptömeg szétoszlatására, tehát az a feladata, hogy az embereket parancsolja félre és az utat tegye azonnal szabaddá!”

— „Igenis vezérőrnagy ur!” —, feleltem, keményen tisztelegtem, vilámgyors hátraarcal és kemény kilépéssel távoztam. Míg a lovamhoz értem, átfutottam emlékezetemben a néptömeg szétoszlatására vonatkozó utasításokat a SZUT-ból, arra is gondoltam, hogy hívatom a hat lovas és hat gyalogos csendőrt. Nem tettem, átvettem lovamat és nyeregbe szálltunk. (Kiképzésünk értelmében a néptömeg szétoszlatása a „kardot ránts” vezényszóval kezdődött, de kardjainkat az őrsön hagytuk!)

Gondoltam, értenek magyarul is ezek a jó népek s nem kell erősítés! Igazam lett! A néptömeg felé fordultunk, jól kihúztam magam a nyeregben és a törvény nevében hangosan felszólítottam az embereket, hogy menjenek a piacérre és hagyják szabadon az utat. Szavaimat még a távolabb állók is jól értették. Egy pillanatra halálos csend lett, azo-

nem mozdult senki! A csendet egy mély hang törte meg úgy négy lóhosznyi távolságra elöttem: — „Könnyű maguknak ott a ló hátán, de bennünket elbolondítottak, kiűztek az otthonunkból, melyért egy életen át dolgoztunk. Azt dobolták ki, hogy csak egy pár napra kell eljőnünk, míg az új csodafegyvereket használják, aztán visszamehetünk. Most látjuk, hogy a németek is, magyar csapatok is menekülnek, mi innen egy lépést nem megyünk tovább! Verjék vissza az oroszokat, hogy haza mehessünk!” —

Valahogy csak eddig volt ideje mondania, de részben igaza volt. Nem volt időnk megnyugtató szavakat válaszolni néhány kilométerre a front mögött, különben is lovam nyugtalankodott. Lábszáraimat egyenlően szürkém oldalához szorítottam, a hang irányába fordítottam, szárat adtam, lovam két hátsó lábára állt s egy erőteljes ugrással a tömeg közepébe termett, kb. oda, hol az atyafi beszélt. Lovam nyugtalansága a tetőfokon járt, körbe forgattam. A nép pedig rémülten, de hangtalanul oly gyorsan toltá le magát az utról, ahogy csak lehetett! Nem éreztem, hogy lovam bárkinek lábára lépet volna, de lényeg az, hogy félperc alatt lesodorta magát a néhány ezer főnyi tömeg az utról, az út szabaddá vált. Ott álltunk ketten az út közepén, a községháza előtt. Az ablakból a vörgy ur végignézte a jelenetet s fejét csóválva mosolygott örömeiben. Mégegyszer felszólítottam a tömeget, hogy maradjanak a piacérre, az árkon senki se jöjjön át. Jobbra tekintetem és megláttam a német páncélos oszlopot az út jobb oldalán. Intettem az élen járó pk.-nak, hogy indulhatnak. Az oszlop motort indított és megmozdult. A német pk. előtt keményen tisztelegtem, a nehéz páncélosok elhúztak előttünk, a német pk. tisztelettel vezényelt, a fiatal német katonák egyenest a szemünk mélyébe tekintettek! Vagy tiz perc után elmentek a német páncélosok. Odaszóltam a tömegnek, hogy máskor se állják el az utat, hisz sohase lehet tudni, hogy a harcok egységei hová mennek, hová csoportosítják át őket. A katonák sohasem menekül, hanem parancsot teljesít. Lehet, hogy két nap múlva visszajönnek. A tömeg harag nélkül maradt, mi pedig folytattuk eredeti szolgálatunkat.

Másnap a tábori csendőr főtörm szokatlanul barátságosan üdvözölt, nyomatékosan jelentette ki, hogy ezentúl előre tiszteleg, ha lovascsendőrt lát. Mondotta, hogy ők előtte megpróbálták, de nem tudták a töme-

Csendőrrjárőr Kiskörösön Petőfi Sándor szülőházánál

A járőr benéz a házba

get elmozdítani az utról. A vezérőrnagy ur különösen szívébe zárta most a magyar lovascsendőrt!

Rég volt! 28 éve már, az emlékek élnek még, csak a nevek mosódnak el...

Visszavonultunk! A magyar hadosztály is pakolt hirtelen, a vörgy ur elbúcsúzott tőlem. A tábori csendőr főtörm-t sohase látam többé. A Dunára felé vettem az irányt őrömmel. Cstlakoztunk az osztályunkhoz. Dunapentele közelében keltünk át a Dunán, utászok által vontatott pontonokon. Utunkat állandóan alacsonyan támadó szovjet vadászpilóták zavarták, géppuskáztak. Sok életet kioltottak a katonák, menekültek közt, sok lovat öltek meg. Nem volt könnyű átkelni a szekerekkel, málházott lovakkal a himbálózó pontonokon! Lovainkat alig tudtuk fékezni, annyira félték az ismeretlen mozgó hidfélétől. Nálunk ismét tragédia történt: Dudás Ferenc lovas törm a hadihíd részlegén történt átkelés közben szép szürke lovával együtt a Dunába zuhant és elmerült. A teljes felszerelés, hátán hordott Manlicher karabély, a negyven éves töltny, a málházott ló mindkettejüket lehúzta a víz mélyére, senki se látta őket feljönni, megmentésük kísérlete is kilátástalannak látszott! Dudás törm igen költő, len, barátságos, jó Bajtárs volt! Egyike azoknak, kik a SZUT „törvényes rend és belső béke támasza” szavakat betű szerint értelmezte. Ha valahol azt látta, hogy a rend és béke megingott, azt ő tettelesen is megtámogatta. Minősítésébe is belekerült, ezért maradt törm, kortársai már mind főtörm-ek voltak. Emlékét szívemben őrzöm!

A Dunántúlon tovább vonultunk, különféle állomáshelyeken gyülekeztünk, végül is Mosonmagyaróvár környékén telepedtünk meg 1945. január első napjaiban. Sasi János lovas alhdgy, volt kiskunhalasi szakpk parancsnoksága alatt azt a feladatot kaptuk, hogy a mosonmagyaróvári csendőr parancsnokság és a galántai csendőr zászlóalj között tartssuk az összeköttetést. A közbeeső községekbe három fős lovascsendőr különítmények települtek, én a Csallóköz Medve községébe kerültem. Így már a Kis Alföldön portyáztunk a nagy magyar Alföld helyett... Kemény, hideg telet adott a sors, amit megtetőzött január első napjaiban lehullt méteres hó is. Lovainkat jó kondícióban tartottuk, jól tápláltuk és gondoztuk, mindnyájan a tavaszt vártuk abban a reményben, hogy jön a nagy ellentámadás és hazatérhetünk.

Leveleket, hivatalos csomagokat hordoztunk naponta a 15-20 km-re fekvő községbe ingajárat szerint, ott a következő különítmény átvette és azonnal továbbította. Ez a megoldás gyorsabb postaszolgálatot teremtett a csendőr parancsnokságok között. Eleinte simán ment minden, lovaink is örültek a napi hosszú járatásnak. Azonban a hóesés mindent megzavart! Az utakon csak két méter széles sávban takarították el a havat, így ha két gépkocsi szembejött, meg kellett álljanak s kölcsönösen helyet ástak egymásnak a magas hóban. Lovaink mindig megjíjedtek a

ponyvás nagy tehergépkocsiktól s sok esetben dudálásukra hasig ugrottak az útmenti hóba. Végül is ideiglenesen oda módosítottk a szolgálatainkat, hogy otthon hagytuk a lovainkat, magunk kiálltunk az országutakra, határozott karjellel leállítottuk a kívánt irányba hajtó gépjárműveket, ha volt hely, felültünk, ha nem volt, vártuk a következőt. Az ingajárat így is jól működött, a csendőr postaszolgálat volt a leggyorsabb a front mögött.

Február közepén különösen kemény hidegek voltak s a nagy hó sem olvadt el. Február 18-án az alhadgy úr szolgálati jegyeket küldött és Gyarmaty Károly lovas törm-el együtt berendelt Mosonmagyaróvárra. Alkalmi gépkocsin szerencsésen beérkeztünk, ott túlesve a hivatalos ügyeken, igyekeztünk visszatérni Medvére. Már besötétedett s alig jártak gépjárművek. Végre jött egy tehergépkocsi, leállítottuk és helyet kértünk. A vezetői ülés mellett volt egy hely, de a ponyva alatt még egy gombostű sem tudtunk volna elhelyezni. Egy frontmögötti magyar kereskedő mekítette családját és vagyona roncsait Dunaszerdahely irányába. — „Törzs úr!” — szavakkal a vezető mellé ültettem Gyarmaty lovas törm bajtársamat, magam pedig felültem a kocsi bal első sárhányójára, hogy meg ne fagyjak az uton, hisz későre járt az idő. A teherautó igyekezett a téli éjszakában mielőbb célhoz érni. Egyszer csak valami zökent, a kocsibal első kereke letört, a kocsi megcsúszott s nekivágódott egy félméter vastag útmenti fának. A sárhányó lábaimat jól odanyomta a fához. Azonnal a hófedte árokba zuhantam. Próbáltam felkelni, nem sikerült! Bal lábamra néztem és láttam, hogy különös formája van és megrövidült, egész kifordult a csizmám. Gyarmaty törm, a gazda és fia azonnal leugrottak és fel akartak állítani, de nem ment. Lábam kegyetlenül kezdett

A legnagyobb költő emléktáblája előtt

A csendőrök Petöfi nagysága előtt hódolnak

fájni. A sötét éjszakában tehetetlenek voltak. Fájdalmaim annyira erősödtek, hogy kértem a társamat, ha van egy kis bajtársi érzés benne, lőjön agyon, hisz belőlem már úgysem lesz a régi ember! Jajgatásomra, a törm ur tanakodására hirtelen segítség érkezett. A közelben egy légvédelmi tüzér üteg volt állásban, azok hallották az éjszaka csöndjében a hangokat s odarohantak. Egy tizedes volt a rangidős, aki elsősegélynyújtási felszerelést is hozott lövege mellől. Levágta csizmámat, felszakította nadrágomat és villanylámpa fényénél sinberakta több helyen eltört lábamat. Hiába tűzerek! Ők mentettek meg az éjszakai fagyban! Nagysokára szembe jött velünk egy gépkocsi. Egy honvéd főhadnagy és egy hölgy ült benne. A tizedes leállította a kocsit és kérte a fhdgy-ot, hogy azonnal szállítson engem a győri hadikórházba, tekintve, hogy az volt hozzánk legközelebb. A főhadnagy úr másirányú feladatára hívatkozott, de nem tudott kitérni a bajtársi kötelezettség elől. Bevitt Györbe és átadott a hadikórháznak. Éjjel minden lassabban halad, végre jött egy orvos hdp. őrm, ki megvizsgált és bekötözött. Reggel mégegyszer megvizsgáltak, megállapították, hogy lábam öt helyen tört el: eltörte combomat, három helyen a lábszáram, de eltört a lábfejem középcsontja is. Nyomorult lábamat begipszelték. Itt kinlódtam hetekig, rengeteget szenvedtem. Ha a tüzér tizedes nem veszi el a pisztolyomat, agyonlöttem volna magam! Kálváriám csak azután kezdődött, a front összeomlása előtt megkezdtek a sebesültek Németországba szállítását. Nem akartam elhagyni szülőházamat! De hiába könyörögtem, nem hallgattak meg. Vöröskeresztes autók a vasútra szállítottak, ott vöröskeresztes vonatra tettek sokezrünket. A vonat lassan elindult, túlélünk sok amerikai bombatámadást, végül is kikötöttünk több kísérlet után valahol Bajorországban egy kitelepített magyar hadikórházban. Sokat éheztünk, szenvedtünk s itt ért véget a háború számunkra, április végén az amerikai hadsereg szállta meg vidékünket.

Sohase gyógyultam meg többé, lábam a súlyos, ötszörös törés és a háborús viszonyok, visszavonulás, hetekig tartó vonatkozás miatt nem kapta meg a szükséges és békeviszonyok közt biztos kezelést. Örökre rokkant maradtam, lábam 10 cm-el megrövidült. 1952-ben kivándoroltam az USA-ba, hol gyári munkás lettem. Elöttem fekszik a végtelen Alföld végtelen szorgalmas derék, becsülettel népével! Aztán a lovam, a szép sűrke lipicai kanca! Istenem hová lett, ki vette magához, mi lett a sorsa? Ezt sohasem tudtam meg többé!...

Gonda Zsigmond lovas őrmester

Csáktornyai partizánkalandok

1941 és 1945 közti időkben Csáktornyan szolgáltam, mint őrsparancsnok. Hetek alatt helyreállítottuk a jugoszláv hadsereg pusztulása után kialakult bizonytalanságot és megszilárdítottuk a közbiztonságot.

A csetnikiek okozta rendzavarásokat később kommunista szerb partizánok nyers és gyilkos magatartása váltotta fel. Résztvettem az összes kommunista nyomozásokban és az összes partizánharcban. Hosszú volna mind elmesélni őket.

De egy élénken emlékezetemben él! 1943. szept. 23-án történt. Kihívó és szemtelen partizánok fényes nappal nyílt támadásokat intéztek örskörletünk községeiben, hol a községházát, hol a postát támadták meg. Volt, hogy raboltak s aki ellenállt, lelőtték. Természetesen riadóztattam nagylétszámú őrsömet, hol partizánelhárító szakértő csendőrök is szolgáltak, kik Ujvidéken végezték a rohamtanfolyamot.

Sőt a szomszéd örskörletben is partizánok tevékenykedtek, a lakosságot megfélemlítették, az egyik éjjeliőrt egyonlítotték. Súlyos vagyronrongálásokat és egyéb károkat okoztak a vasut, a táviró és villanyvezetékekben.

Szeptember 23-án reggel 8 sulyosan sebesült csendőrt hoztak be a csáktornyai kórházba Réthát községből, valamennyien partizánharcban sebesültek meg. A kézigránát súlyos sebeket csinált: némelyiknek darabokra zúzódott a könyöke, kulcsontja, a doktorok szerint ezek örök életükre rokkantak maradtak. De ezek a kiváló bajtársak szétverték egy nagylétszámú partizán csoportot, részben agyonlőtték, részben menekülésre kényszerítették őket.

Ilyen problémák foglalkoztattak, mikor bizalmas jelentést kaptunk, hogy a menekülő partizánok egyik csoportja Réthát községhez tartozó magányos házba bújt el az erdőszélen. A tulajdonosokat meglepték, azok egyike azonban kiosont a házból és jelentést hozott az őrsre. A partizánelhárító 30 fős szakasz sorakozott. Én egy hat fős járőrrel velük mentem.

Az volt a tervem, hogy bekerítjük a házat, a benne lévő partizánokat élve fogjuk el, hogy kikérdezhetőek legyenek, 10 csendőr délről közelítette meg a házat lövésre kész puskával nyílt terepen. A többiek hátulról vetettek körbe a házat s közeledtek. Hirtelen géppisztolytűz hallatszott, majd minden irányba kézigránátokat dobáltak a partizánok. A robbanások dörejét, a hirtelen okozta sebesüléseket kihasználva kitörtek a házból és a hátulról érkező csendőrök közé géppisztolyozva menekülni igyekeztek. A partizánoknak szerencsájük volt, a támadásban egészen véletlenül minden csendőr megsebesült Csoknyai szakv kivételével, akinek járőrtáskájában két, történetáskájában egy ellapult géppisztolylövedéket találtunk. A támadást nem sikerült végrehajtanunk s sebesülések miatt visszavonultunk. Azonban tudtam, hogy a partizánok nem mehettek messzire! A nyomo-

zást tovább folytattam és két nappal később Csáktornya határában újból rájuk ütöttünk! A partizánoknak nem volt idejük most géppisztolyaikat használni. Emeberek az új magyar szuronyos géppisztollyal megelőzték őket s kivétel nélkül minden partizánt agyonlőttek. Ezzel felszámoltuk az utolsó partizánakciót a szovjet csapatok érkezése előtt. Legközelebb 1944 őszén jelentek meg, de akkor már sok százan.

1945 tavaszán felsőbb parancsra alárendeltjeimmel együtt én is nyugatra vonultam s a háború után nyugodt lelkiismerettel hazatértem. Az volt az elvem, hogy hivatásos és egyenruhás csendőrként kizárólag kötelességeimet teljesítsem s az nem bűn. Én soha, de még alárendeltjeim se követtek el szabályzatainkba ütköző bűnöket. Itt tévedtem, mert a kommunistáknál nincs megbocsátás! Hazaérkezésem pillanatában hallottam, hogy keresnek Tito emberei, de még a magyar kommunista rendőrség is. Tudtam, hogy életem veszélyben forog. Illegálisba menekültem s úgy éltem egészen addig, míg családommal együtt nyugatra nem jöhettek. Mindez súlyos nyomokat hagyott feleségem és gyermekeim lelkiállapotára is.

Azóta megnyugodtunk, a gyermekek felnőttek és megerősödtek. Unokák szaladnak körülöttem. Feleségemmel együtt figyeljük azonban a lágeseményeket, mert szívünk örökké hazahív. Reméljük, hogy nincs mesze már ez az idő.

Valahol a hontalanságban... 1971. szeptember 23.

Végh József főtörm

Székelyföld védelme

1944. augusztus 18, Ilona napja körül a sepsiszentgyörgyi Székely Határvadász zlj-t kivitték a frontra és századai állásba mentek a Keleti Kárpátokban. A székely határvadászokat igen gyatrán szerelték fel, különféle gyenge fegyverekkel, köztük levante puskával, román hadipuskával, pisztollyal látták el őket s a legtöbbnek csak 2-3 tölténye volt. Ez az ellátás igen rossz vért szült a csapatok szellemére. Kivonulásuk utó katasztrófális helyzet állott elő a román határszéli csendőr őrsöknél. vezénylések miatt megcsappant létszám mellett őrszem még határportyázást is kellett végezzenek s a túlterheltség olyan fokú volt, hogy a közbiztonság rovására ment. Magam éjjel nappal intézkedtem, soha életemben oly keveset nem pihentem s a szolgálat tömkelegét ép, hogy bírtuk.

Nem sokkal ezután a német krími hadseregtől zsákmányolt német tankokkal szovjet katonák jelentkeztek a Kárpátok átjáróinál. Ezek a szovjet katonák német egyenruhát viseltek és németül beszéltek. Az Uz völgyében fekvő egyik honvéd határőr egységünket megtévesztették s ezek

Ünnepélyes bevonulás a Felvidékre 1938-ban

A Felvidék magyarjai lelkesen fogadják a csendőröket

a szovjet tankokat átengedték a határon. Mire a hadvezetőség észbe kapott és ellenintézkedések történtek, késő volt! Ezekben a harcokban esett el a szovjet tankok elhárításánál Fekete Pál alez és Szelevényi Tibor szds! Ők voltak az első hősi halottak már magyar területen csendőr részről. Sajnos, hasonló tragikus események tovább ismétlődtek.

Augusztus végén egy rendkívül erős orkán vonult végig a Székelyföldön. A vihar igen sok kárt okozott, őrseimmel megszakadt az összeköttetés. A telefonok süketek voltak s csak napok után működtek ismét. Rossz érzés fogott el és végig akartam járni ismét őrseimet. Újonnan kinevezett osztpk-om: Bertényi Jenő őrgy ur azonban nem engedett utra indulni, mert személyi és helyi ismerete nem volt s teljesen rám támaszkodott minden intézkedésnél. Csak a visszavonulás során tudtam meg, hogy az egyik határszéli őrsőmet partizánok támadták meg, kiket román civilek vezettek. Az őrsőt lerohanták, a pk-ot: Kolozsi v. törm-t és embereit elfogták és a laktanya udvarán bestiális kegyetlenséggel meggyilkolták őket. Őrsöm pusztulása oly fájdalmat okozott, hogy alig voltam ura akaratomnak, mindenképp vissza akartam adni a kölcsönt az áruló románoknak és a gyilkos szovjet partizánoknak. Sajnos, ez nem sikerülhetett a visszavonulás miatt.

Augusztus utolsó napjaiban az előpataki őrs jelentette, hogy román oldalon az oláh határőrök száma megszorodott, a határon sok oláh visszatelepülő gyűlt össze román papok vezetésével. A tömeg támadásra izgatott és fenyegetőzött. A német parancsnokságtól értesültem, hogy a románok megfékezésére egy német fél századot küldtek. A hír vételekor azonnal autóba ugrottam és Előpatakra hajtottam. A községben találkoztam a német pk-kal, egy főtörm-mel, ki személyesen ismert. A német szándékaim felől érdeklődött, én azt feleltem: — „TÁMADNI!” — A német abban a pillanatban nekiindult a határnak, én is velük mentem az őrsöm tagjaival. A harc alig indult meg, a románok bejédtek és elmenekültek, laktanyájukban hátrahagytak minden fegyvert és löszert. Szolgálati kocsimat meg is pakoltuk bőven zsákmányolt fegyverrel és löszrel.

A román erők menekülésén vérszemet kaptam s átvettem a parancsnokságot a németek felett is. Kiadtam a parancsot Brassó felszabadítására, a németnek megmagyaráztam, hogy a románok kiugrásukkal ellenségeinkké váltak s sietnünk kell Brassó felmentésére, mert a városban lévő német erők a románok körülrzárták. Már messzire haladtunk román területen, de az ősi magyar földön, mikor a második falu felszabadítása után — ahol épp kis pihenőt tartottunk és az örvendező magyarokkal beszélgettünk —, egy német motorkerékpáros hírvivő ért utol és hozta a sepsiszentgyörgyi német pk pcs-át az azonnali visszavonulásra. Fájdalommal szívünkben s kb. 10 km-re Brassótól vissza kellett fordulnunk. Otthon tudtam meg a német pk intézkedésének okát: a néme-

A trianoni román-magyar határkő, a csendőr fél méterre „román” területen áll

tek abban bíztak, hogy a román vasgárda magához kaparintja az uralmat s ez nekünk kedvező lett volna. Sajnos, nem így történt!

A határon zsákmányolt román fegyvereket és löszert azonnal kiosztottam a levendőinknek. Megható volt, ahogy ezek a fiatal 15-17 éves fiúk elszántan harcolni akartak a románok ellen!

A cső osztpk megerősítette Sepsiszentgyörgyöt, 35 cső-t vezényelt be az osztályhoz, ezzel az intézkedésével az amugy is létszámhiányban szenvedő őrseimet még jobban legyengítette. Magam személyére kaptam egy géppisztolyt 600 tölténnyel. Én nem igényeltem magamnak géppisztolyt, ellenben kértem őrseim számára legalább egy géppuskát, vagy golyószórót, kézigránátokat és géppisztolyokat, az osztály számára pedig egy tehergépkocsit. Mindezeket azzal indokoltam, hogy egy esetleges román betörés alkalmával őrseim védekezésre képtelenek, honvéd erő pedig nincsen Erdély földjén. Sajnos, az egy géppisztolyon kívül semmiféle megerősítés nem érkezett, a tehergépkocsi hiányában pedig őrseimnek segítséget adni nem volt módomban.

A bevonulás örömkönnyei Marosvásárhelyen 1940-ben

*Horthy Miklós szemléje
a felszabadult
Kolozsváron*

Szeptember 2-án délután három óra körül egy levante rohant hozzám és hozta a hírt, hogy a vármegyeháza kertjét partizánok foglalták. Azonnal riadóztattam a helyben lévő 35 főnyi vezényelt csendőrt és támadást indítottam a partizánok kifüstölésére. Tervem fényesen sikerült! Az erős tüzellel meglepett partizánok elmenekültek és felhúzódtak a város északi peremén lévő dombokra, ott pedig villámgyorsan beásták magukat. Megerősítésül két német géppuskás egységet kaptam, oldalról pedig egy német páncélos kapaszkodott fel a dombokra. Előre örvendtem, hogy milyen fényes aratás lesz az ellenség számára. Sajnos, tévedtem! A partizánok aknatüzet zúdítottak a páncélosra és kilőtték az egyik hernyótalpat. A páncélos mozdulatlan maradt, a németek kiszálltak belőle s kézfegyverekkel indultak támadásba. Mi szembe a dombokkal támadtunk, a két német villámgéppuska kiválóan lekötötte az ellenséget s jól haladtunk fel a meredeken. Közben a román fegyverekkel felszerelt levanteink a partizánok hátába kerültek s halomralőtték őket. A meglepett partizánok a levanték közé aknáztak, de csak két sebesülés történt.

*Kolozsvári lányok
csoportja*

Támadásunk sikerült, a partizánokat leküzdöttük, a zöme elesett, kisebb része észak felé elmenekült. A hős levantegyerekek ragyogó arccal tértek vissza a városba, büszkéek voltak, hogy átestek a tűzkeresztségen. Az előpataki őrsről vezényelt csendőrök is megsebesült, őket a tábori kórházba utaltuk. Sorsáról sajnós nem tudok, szegény haslövést kapott, melyből ritkán van gyógyulás.

Sepsiszentgyörgy déli és délnyugati területét a románok aknázni kezdték. Bármilyen jármű megjelent azon a területen, aknatüz zúdult rá. Így lőtték ki szolgálati kocsim jobb első kerekét is. A román oldalról jól belátható területen ezután csak éjjel közlekedtünk.

Horthy Miklós szemléje Szászrégenben 1940-ben

A partizáncsatát követő estén hívatott az osztpk ur. Kiadta parancsát: a szárny kezdjen hozzá a pakoláshoz, a sepsiszentgyörgyi osztály kiüríti területét s távbeszélőn minden őrsöt rendeljek be a szárnyszék-helyre, a távolabbi őrsöket a vasútvonal melletti állomásokra. Láttam, hogy az osztály gazdasági hivatal már erősen csomagol. Mi is becsomagoltuk a fegyver és lőszerkészletet, a M. anyagot és a legszükségesebb magánholmikat. Az irattárat elégettük. Otthagytuk kedves otthonainkat, butorainkat, magánvagyonunkat, legszebb emlékeinket, majd kivonul-tunk a vasutállomásra.

Az első szerelvényen ment a gazdasági hivatal, a vármegye, a város anyaga és a tisztviselőkar. Erre a vonatra szállítottam fel a csendőr hozzátartozókat, a feleségeket, testvéreket stb. Az éjszakát a vasutál-lomáson töltöttük készültségben, aludni senki se tudott, a kivonulással járó gyötrő érzések kínoztak mindenkit.

Az alsóvereckei magyar hősi temető (1914)

A mi vonatunk hajnalban érkezett meg. Addig tanuja voltam sok ke-serű búcsúnak, könnynek és sírásnak. A vonatindulásig az egyik leg-derekebb őrmesterem: Parádi Ferenc és mátkája egymás kezét fe-
sírtak. A csendőrnek menni kellett, a ragyogó szépségű fiatal székely lányt szülei nem engedték elmenni. A visszavonulás harcai során Parádi őrm megsebesült. Bánatában a miskolci hadikórházban puskájával a-gyonlőtte magát. Valószínűleg nem tette volna, ha elhozhatta volna sze-relmét! Később láttam, hogy több csendőr magával-hozta menyasszonyát. Ezek a jóra való és szorgalmas leányok állandóan főztek, mostak a csen-dőröknek s mindenben hozzájárultak a visszavonulás ezerféle gondjá-nak, munkájának megoldásában.

A román árulás után az előretörő szovjet hadsereg elvágta a krimi német hadsereget és a romániai német seregtestek is válságba jutottak.

Lengyel magyar barátság a vereckei szorosban.

Sohase értem meg, miért nem számolt ezel a német hadvezetőség!? Hisz mindnyájan előre láttuk ezt a lehetőséget, csak a térképre kellett nézni! S mi igencsak tanulmányoztuk az eseményeket és lehetőségeket 1944 nyarán! A román árulás után a biztosnak látszó Székelyföld olyan vál-ságba került, máról holnapra úgy megváltozott a helyzet, hogy azt csak azok tudták elképzelni, akik átélték! Hadvezetőségünk napok alatt kiüri-tte a három színmagyar vármegyét s az ottmaradt magyarságon a bevonuló vadállatias kegyetlenségű románok álltak bosszút.

A mi kálváriánk azonban csak most kezdődött! Résztvettünk a dédai vasutvonal körüli harcokban, partizán és szovjet elleni kemény csaták-ban végig, mindenütt visszavonulásunk során Budapestig, Szárnyam csendőrei úgy hullottak, mint kéve aratáskor! Budán már csak negyed-század maradt a hajdaniból. Máshonnan visszavonult csendőrökkel töl-tötték fel századomat és részesei lettünk Budapest védelmi csatáinak, a pusztulásnak és azok a kevesek, kik túléltek, a tetejébe a szovjet hadi-fogságot, népbíróságot, a teljes erkölcsi és fizikai megsemmisülést kapták!

Derék alárendeltjeim emléke azonban lobogó lángként él szívemben!
Dr. E. H. szds

A beszkideki emlékosz-lop a lengyel diadalkapu-val, ahogy a magyarokat fogadták a Káráptok taraján

Budapest utolsó szabad Karácsonya

(1944. december 24.)

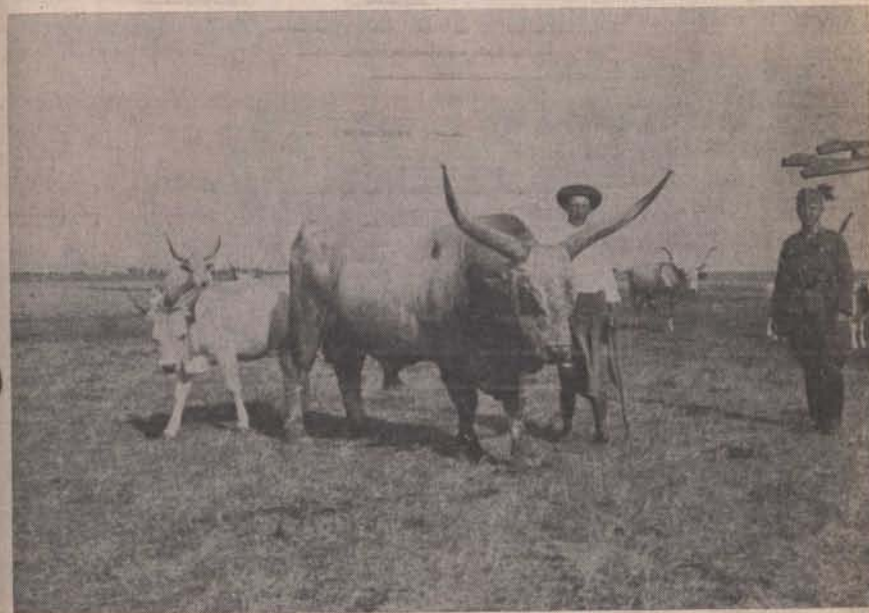
Sűrű gondterhes felhők nehezedtek patinás fővárosunkra. Mintha a természet el akarta volna takarni a Teremtő elől, az akkor még szépségében pompázó fővárosunkat, hogy ne lássa, milyen szenvedés, pusztulás, éhinség és halál vár a magyarra!

Megriasztott hangyabolyra emlékeztetett a főváros. Mindenki szorongó és reménytelen érzéssel készült az örök szent Karácsony ünnepére... A villamosok tele voltak kis ajándécsomagjaikat féltve vivő asszonyokkal és férfiakkal. Mindenki, aki csak tehetett, vásárolt! Az üzletek zsúfolásig voltak vevőkkel, az üzletek előtt hosszú sorban álltak az emberek. A kereskedők árengedményekkel igyekeztek túladni áruikon, mert tudták, hogy a felszabadulást követő idők nem sok jót tartogatnak számukra.

A város készült az utolsó szabad Karácsony megünneplésére... A Karácsony színbólua is megjelent! Fenyőfák kerültek a villamosok peronjaira. Senki se kérdezte a frissen vágott fák eredetét, mert mindenki tudta, hogy nem lehet fenyőfát szerezni. A kárpátaljai és erdélyi fenyőfáinkat elfújta az istentelen szovjet áradat! A rendőr, — az államhatalom pesti képviselője — szemet hunyt és hátatfordított ezek láttán, tudta, hogy fenyőfa nélkül nincs Karácsony.

Csendőr közlekedési tanfolyam 1937-ben

Közlekedési csendőr a hortobágyi pusztán a gulyásokkal

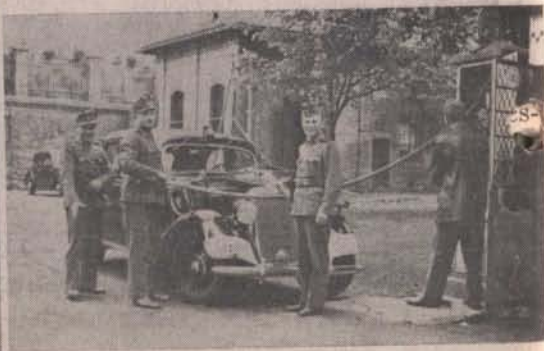

Senki se vigyázott a város közbiztonságára. A rendőrök katonai szolgálatot teljesítettek és vonalba kerültek az ellenséggel szemben. A lakosság átérezte az idők szelét. Páratlan fegyelemmel néztek az emberek a komor jövő felé.

A bécsi műúton alábbhagyott a forgalom a nagy hömpölygő áradat megállt. A bécsi utat szovjet páncélosok zárták el. Magyar táborig csendőrök és szovjet lovas portyázók ütköztek meg az ut mentén s a menekült tömeg állt...

A Szent este előtt a német hadseregparancsnokság leváltotta a budai hegyek védelmére rendelt magyar tüzéreket és németekkel pótolta azokat. Nézetem szerint kár volt ez az intézkedés. A helyi ismeretekkel rendelkező magyar tüzérek feladatuknak jobban megfeleltek volna s mellettük magyarul beszéltek. A budai hegyek mindegyikén magyar csendőralakulatok voltak állásban. A halálraszánt egységek előtt megjelentek a szovjet előőrsek!

Szentestére készült a főváros! A Lánchíd budai hídfőjéből látni lehetett a Margithid Dunábazuhant pesti pilléreit. Olyanok voltak, mint a bástyatornyok. A hid még novemberben robbant valami tévedés folytán. Az aláaknázott hid pesti részlege hirtelen a levegőbepült! A rajta futó villamosokat, járműveket elnyelte a Duna. A mentésnél csendőrök is dolgoztak. Az Erzsébet hid pesti hídfőjén a rendőr helyén kakastollas táborig csendőr állott. Fegyelmezett mozdulatokkal irányította a forgalmat

*Élet egy csendőr közlekedési őrsön,
1942*

s a seítő pestiek boldog megnyugvással szemlélték a háborúhozta táborig csendőrt: míg ő ott áll, addig nincsen baj!

A Lánchíd pillérein a magasban nyugvó gépágyúk csövét látni lehetett. A légvédelmi tüzéreink ott készültek Karácsonyra. Az Erzsébet hid budai hídfőjén egy harckocsielhárító ágyú ásítózott a hid felé. Magyar tüzérek álltak az ágyú mellett készülségben. Valami baj lehetett, csak épp azt nem tudta senki, hogy hol!

Aztán csendesedett a forgalom, az alkonyat közeledett. Rákönyököltem a budai rakpart párkányára és gyönyörködtem a főváros nézésében. Szinte éreztem, hogy soha többé nem lesz alkalmam erre: a fővárost védő 3160 főnyi csendőr egység egyik századparancsnoka voltam, ki szintén családomhoz készültem Pestre Karácsonyra...

Egy-egy elkésett embert láttam, akik a karácsonyfa gyújtásra igyekeztek haza. A budai rakpart 9-es számú villamosjáratai ritkultak és szinte üresen futottak...

Mire besötétedett, teljesen kihalt a város. Az elsötétített ablakok mögött ünnepelte Budapest a Kisjézus jövetelét... Égtek a gyertyák, sziporkáztak a magyar csillagszórók. Magam is ott álltam feleségem mellett s asszonyomat átölelve néztem a fényeket. De nem tudtam sokáig boldog lenni! Megszólalt a légiriadó! Mint egy méhkas, megmozdult az ég! Bombák, tüzérségi gránátok milliói megkezdték a lélekpusztító szovjetkarácsonyt! Már is búcsúztam a remegő asszonytól. Felvettem

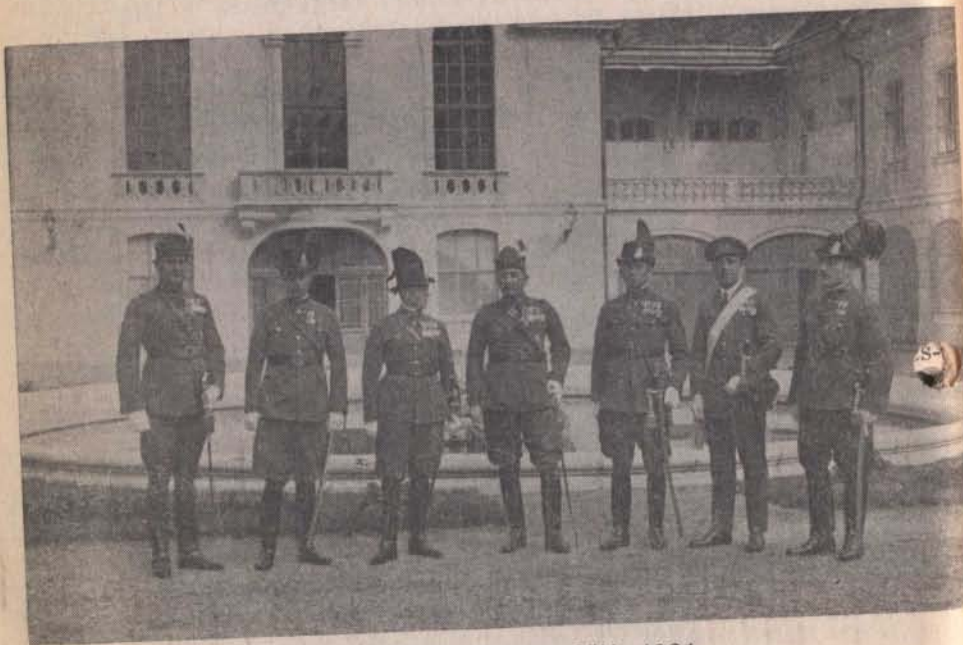

Szenczy György közl. őrm szabadságon

Lövészet után Miskolcon, 1943

A gödöllői kastély előtt, 1931

köpenyemet, kezembe vettem a géppisztolyomat. Felszálltam a44-es villamosra és megindultam századomhoz valahol a budai hegyek közé!...

A főváros most látta utoljára szabadon ünnepelni a magyart!

A főváros lehúzódott a pincékbe s pihenőre tért, már amennyire izgalmaiban tudott! Az átkozott szovjet csapatok épp a Szentestén indították meg támadásukat a főváros ellen. A katonák szótlanul vették tudomásul a veszélyt, mindenki elfoglalta helyét... A 44-es villamos száguldott, utasa alig volt A Vérmező után átszálltam s félóra múlva megérkeztem. Embereim a sötét árkokban egybeolvadtak a természettel. Zljkp-omtól értesültem, hogy telefonparancs érkezett: a szovjet erők bekerítették a fővárost. A szemközi sötét hegyek aljában ott állt és közeledett a szovjet halál! Embereimet tájékoztattam, szakaszparancsnokaimmal végigjártam vonalainkat, Erdélyből idáig visszavonult csendőregységem hűségesen követte parancsaimat. A Hargita alja helyett a budai vonalban ünnepeltük csendben, készültségben a Karácsonyt. Zaj csak a Dobogókő felől jött. A pilisi hegyek zengtek a dörrenésektől. A sötétben láttam a szinte egybeolvadó robbanások villanásait! Nagy csata lehetett az utolsó szabad visszavonulási útvonalon!

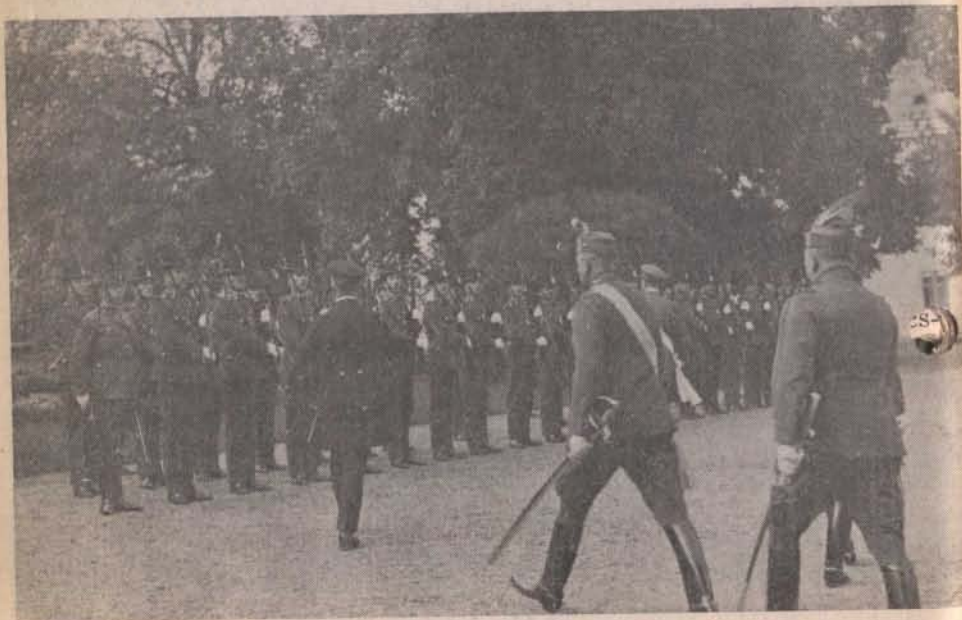
Budapest végzetes sorsa beteljesedett. Vorosilov szovjet marsall se-regei elzártak bennünket a külvilágtól. Karácsony első napján, aki csak tehetett, felkereste utoljára az Isten házát. A szépen, gondosan felöltöztetett gyermekek kedves látványt nyújtottak. Az édesanyák többnyire egyedül voltak, a férjek — ki tudja hol — valahol a fronton harcoltak. Ma nem jöttek az amerikai bombázók sem, úgy látszik nem akartak veszteséget okozni a szovjet szövetségeseiknek! Az utcákon csak katonai járművek közlekedtek. Ifjúság nem volt, a 16 évnél idősebb fiúk, diákok önként jelentkeztek katonai szolgálatra. A lányok, asszonyok, öregek és gyerekek az ovóhelyeken fegyelmetten követték az intézkedéseket és mindenütt támogatták, segítették a védősereg katonáit. Budapest maga volt a hősök városa!

Még mindig voltak, kik ki akartak jutni az ostromlott fővárosból. Ezeknek a Dobogókőt ajánlottam. Még nem tudtuk, hogy ezt az utat is lezárta az ellenség.

A gyűrűbe csak egy idős úr jött be önként: Prónay Pál alezredes. Mint mondotta, részt akart venni Budavár védelmében. A népszerű Pali bácsi ott esett el a vár fokán, puskával a kezében, harcolt a szovjet hordák ellen. Lángoló, hős szívének utolsó dobbanását is odaadta hazájáért!

Sztalin, a vörös isten kiadta a parancsot, hogy három nap alatt el kell foglalni Budapestet! Ezt joggal követelhettem is, mert a 75.000 főnyi magyar-német védősereggel szemben tizszeres létszámú, háromnegyedmillió kiválóan felszerelt szovjet harcos állt!

Horthy Miklós megsemléli a gödöllői csendőr örökösök emlékét 1931-ben

A pihenés nélküli harcokban és nélkülözésekben agyoncsigázott védőknek a német parancsnok adott hitet, miszerint a német hadvezetőség mindent el fog követni, hogy fővárosunkat felszabadítsa Vorosilov seregeitől. Erre mutattak a hadiesemények: Székesfehérvár visszafoglalása, német harckocsiszervezetek érkezése Esztergom térségébe. Halottuk az érdi és bicskei harcok frontmorajlását, a német harckocsiágyúk csattanásait Zsámbék irányából... A gyűrű azonban örökké szűkebb lett körülöttünk. A budai hegyek védői is örökké visszavonultak újabb védővonalakba. Utánpótlást alig kaptunk, se élelem, se lőszer nem érkezett. Boltok, raktárak nem voltak a néptelen budai hegyekben, az éhhalál elől a polgári lakosság gondoskodása mentett meg bennünket. A férfiak szereztek a városból élelmiszert s a villák asszonyai főztek számunkra. Halottaink száma növekedett, a völgyek, kertek aljában szaporodtak a csendőrsírok. Alig volt mivel harcolnunk, megszűnt a töltény-utánpótlás is!...

Utolsó reményünk, a bicskei-zsámbéki csatazajok is elcsendesedtek, majd végleg megszűntek. Ennek természetes következménye lett, hogy a budai várba visszavonult védők közül az önként vállalkozók 1945. február 12-én hajnalban kitörték. Magam is köztük voltam. Sajnos, sikertelenül, a szovjet túlerő fogságába estem. De valahogy erőm se volt hozzá, szívemet keserű fájdalom marcangolta: a szovjet kezében hagyni Pestet feleségemet! Később a szerencse velem volt, sikerült megszöknöm a túlerővel, fáradt szovjet katonák kezéből. A hősi város polgárai civilruhát adtak, magam egy hamis igazolvánnyal átjutottam Pestre s megtaláltam aggodó, szeméit agyoncsigázó drága jó Feleségemet...

Azoknak a borzalmas szenvedéseknek és nélkülözéseknek mélységeit fel nem lehet mérni, amelyen az ostromlott erők átmentek. A védősereg az ostrom második felében már az ellenségtől zsákmányolt fegyverekkel vívta heroikus harcát. A kitörést követő két nap után elhallgattak az itt-ott még harcoló védők puskaropogásai. A magyarság megindult végtelen kálváriája felé.

Géppisztolyos szovjet lovasok hajtották katonáinkat, csendőreinket, a polgári lakosságot. Fiatal fiúkat, sőt lányokat is, hogy megtöltsék velük a szovjet kintzókamrákat és hadifogoly táborokat. Ezzel a végeláthatatlan embertömeggel akarta a szovjet parancsnok igazolni magát, hogy három nap helyett hat hétig húzódott Budapest elfoglalása! Ósbudavár elestével dicsőséges történelmünk egyik igen fájó szakasza záródott le. Magam borzalommal, reszketve gondolok az ostrom alatt végbement szörnyű időkre s mégis büszkeséggel gondolok arra, hogy részese lehettem a szörnyű harcoknak, melyet Hadur segítségével túlélttem s végül is szabad földre juthattam.

Dr. N. N. szds

PARTIZÁNHARCOK A MURAKÖZBEN

1941-ben őrsem a magyar-németbirodalmi és jugoszláv háromszögben Felsőszolnok községben állomásozott.

Amikor Gr. Csáky Imre m. kir. külügyminiszter 1941. kora tavaszán a jugoszláv kormánnyal örök barátsági szerződést kötött, Dr. Z. szds. szárnyparancsnok ur őrünket megsejmelte. Közölte velünk, hogy a fokozódó német-jugoszláv ellentétek őrünket nehéz feladatok elé fogják állítani. A magyar kormánynak nincs szándékában Jugoszláviával háborúba keveredni, mert a vitás határkérdés rendezését békés megoldással óhajtja a két kormány a közeljövőben rendezni. Pál régensherceg, Péter király képviselője pedig szavát megtartja. Így a közeljövőben széthull a trianoni bilincs s addig is tartsuk a barátságos viszonyt a jugoszláv határszervekkel.

Ezután a százados ur parancsot adott, hogy egy járőr szereljen fel engem jelölt járőrvezetőnek és kimentünk határportyázásra hármasban.

Felsőszolnok és Szentgotthárd között 16km hosszú a határsáv. A határon négy granicsárlaktanya állott. Századosunk tökéletesen beszélt szerbül, a laktanyák előtt megálltunk, a százados ur kihívatta a parancs-

A baglyasaljai őr 1942-ben (Salgótarjáni szárny)

nokot, kezetráztunk vele és barátságos hangnemben beszélgettünk. Az egyik granicsár laktanyában szerb előljáró tisztet is találtunk, ki embe-reit szemlélt. A szerbek a rádió híreiből tudták a magyar-jugoszláv megegyezést, mégis idegesek voltak. Feszés vigyázz-ban álltak és zavarban voltak. Nem tudtak az általunk felmutatott barátságos hangnemből beszélgetni. A százados ur szerint mögöttünk álltak intelligenciában.

A nemzetközi helyzet fokozatosan romlott, Belgrádban szerb tábornokok megbuktatták a Cincár-Markovics németbarát kormányt s a kiskorú Péter király Pál régensherceggel együtt eltűnt Belgrádból. Jugoszláviában felborult a rend. őrünk megerősítést kapott, az őrparancsnoki posztot Sz. B. alhdgy ur vette át. Körletünkben két határavadász őr állomásozott tiszti parancsnokkal. Állandó kapcsolatban voltunk. A honvédek állandóan a határvonalat biztosították, mi pedig a hírszerzéssel foglalkoztunk. őrünknek nagyszerűen kiépített B. hálózata volt. Hírszerzőink naponta utaztak Belgrádba és Zágrádba, kutatták a jugoszláv kormány szándékait, a csapatok mozgását és a lakosság hangulatát. Járőreink pedig naponta hozták a friss, megbízható híreket. Ezeket őrparancsnokunk kiértékelte, jelentést írt, azt egy járőr azonnal Szentgotthárdra vitte és feladta mozgópóstán.

Óriási események voltak egy pár napig, a hírek elakadtak. Ideges kapkodás uralkodott Jugoszláviában, a határra csapatok érkeztek. őrünk pedig pontos híreket akart. A SZUT rendelkezéseivel ellentétben egy koromsötét esős éjszakán civilbe öltöztem, egy határavadász honvéd zászlós szintén. Ketten átmentünk a határon s felkerestük a hat km-re lakó legmegbízhatóbb hírszerzőnket. Mikor lakásába bekopogtunk nagyon megijedt, de amint felismert, megölelt bennünket. Innen a legfrissebb és leghelytállóbb hírekkel tértünk haza veszélyes vállalkozásunkból. A határ tele volt szerb csapatokkal. A zászlós ur tökéletesen beszélt a környék vend nyelvét, így megusztuk a kalandot, zsebetett pisztolyainkat nem kellett használni. Mint a disznók, oly sárosan érkezünk haza, de az alhdgy ur örült, Budapest ismét megbízható híreket kapott!

1941. április elején eldőrdültek a német ágyuk! A német haderő lerontotta Jugoszláviát. őrünk visszatért a békelétszámba, a vezényelt csendőrök hazatértek.

Sz. B. alhdgy ur is visszatért Szombathelyre. Búcsúzásakor érdekes történetet mesélt el, ami vele történt 1919-ben Budapesten a kommunizmus idején. Akkor őrm volt. Bevezetőjében kifejtette, hogy a háború eseményei hol állnak meg, azt nem tudja senki. De a csendőrnek mindig bátornak és leleményesnek kell lenni. Fegyvereink sokszor nem elegendők a feladat végrehajtására.

1919-ben már dühöngött a kommunizmus, a Buda-déli pályaudvart és raktárait kellett biztosítsa. Az eleresztett kengyel felszínre hozta a salakot, a kommunisták raboltak, fosztogattak! Két csendőr és két nép-

felkelő tartozott járőréhez. Nagy tömeg közeledett a pályaudvarhoz s egyenesen a raktárházak felé vették az irányt. Embereimet az ablakokban állítottam, mondta az alhdgy ur s csak parancsomra volt szabad tüzelniük! A tömeg 3-4 ezer emberből állt, botokkal, dorongokkal felszerelve, egy Steiner nevű egyenruhás főhadnagy vezette őket. Sokan vascsöveket lóbáltak kezükben. A helyzet aggasztó volt! A sarok mögé húzódtam s amikor a hangos tömeg 30 méterre ért, kiugrottam eléjük. Szuronyos puskámat súlyban tartottam, bal karomat felemelve álljt kiáltottam! A tömeg eleje a váratlan jelenetre megtorpant. Kihasználtam a helyzetet és nagyot kiáltottam: ha lerántom a kezem, mindenki halott! Géppuskáink megszólalnak! Menekülj!!!

A tömeg megijedt, megfordult s egymást tiporva menekült. Feladatomat, a raktárak megmentését fegyverhasználat nélkül elértem, több ezres tömeget elűztem! Maguknak is így kell gyakran megmenteni a helyzetet, mondotta az alhdgy úr.

Őrsünk a békeviszonyok között tovább folytatta a felderítést a Muraközben. A németek nem szállták meg a Muraközt, így az a terület a szerbi földjévé vált. A magárahagyott lakosságot menekült szerb katonák és eldobott fegyvereket szerzett cigányok sanyargatták, azok raboltak és gyilkoltak, ha nem ment simán.

A határvadászok szigorúan lezárták a határt, nehogy bejöjjenek ezek a fegyveres csavargók. Egyik nap a határvadász őrs telefonált és közölte, hogy a határon egy pap és egy civil ember az őrsre akar jönni, fogadjuk e őket? Igennel feleltem, de kértem, hogy fegyveres határvadászok kísérjék őket.

A küldöttség megérkezett, egy reverendás evangélikus pap és egy igazgató tanító. Tökéletes magyarsággal üdvözöltek engem. Horthy kormányzó ur fényképe előtt meghatódtak és imádkoztak, elmondták a magyar himnuszt! Majd a nagytiszteletű ur palástja alól iratsomót húzott elő: egy táviratszöveget, egy emlékiratot több ezer aláírással, amit a m. kir. kormánynak címeztek! Majd ismertették előttem az emlékirat tartalmát: a Muraköz lakossága bizonytalan helyzetben él és kéri a m. kir. kormányt, küldje be hadseregét és vegye oltalmába őket!

A rendkívüli hírt azonnal előttük jelentettem a szárnyparancsnoknak. A százados ur parancsa szerint a táviratot azonnal feladtam Budapestre, az iratsomót pedig a posta azonnal továbbította. Látogatóink sírva és hálálkodva távoztak.

Alig ment el Muraköz kéttagú küldöttsége, már is szólt az őrs telefonja! Sz. B. alhadnagy úr adta a távmondatot: — „Őrsparancsnokság Felsőszolnok. A honvédelmi miniszter úr rendeletére megparancsolom, hogy az őrs egy telefonügyeletes csendőrt hagyjon hátra. Az őrs többi beosztottjaival bármilyen szállítóeszköz azonnali igénybevételével haladéktalanul vonuljon be a Muraközbe, Vashidegkút községben állítsa fel

az őrsöt és indítsa be a közbiztonsági vérkeringést! Az új őrs a muraszombati katonai közigazgatás alárendeltségébe tartozik a további parancsig. Vashidegkútról telefonon jelentse a parancs végrehajtását. Orbán ezds sk. III. ker. pk. Szombathely.” —

Egy pillanatra a meghatódottság könnyei öntötték el szemeimet. Aztán ura lettem akaratomnak és intézkedtem! Almai örm az őrsön marad! A továbbiakig telefonügyeletes és öpk! A töbieknek riadó! Fejenkint 200 db éles töltény, két pokróc, két lepedő, két napi hideg élelem, az őrsfőzönőtől azonnal felveendő! Közgazdálkodásvezető nyugta ellenében vegyen ki az őrs pénztárából 400 pengőt!

Majd hívtam a szentgotthárdi őrsöt, hogy küldjön gépkocsit. Tőlük tudtam meg telefonon, hogy az összes határmenti őrsünk hasonló parancsot kapott.

Megérkezett egy öreg Mercedes gépkocsi. Bepakoltunk és beszálltunk. Pillanatok alatt a laktanya körül éljenző tömeg állt. Búcsúztattak bennünket. Tucatjával álltak elő a férfiak és mondták: — „Törzsörmester úr, mi is menni szeretnénk! Adjanak puskát! Mi is katonák vagyunk!” —

Öreg nénik kezükben rózsafüzérrel imádkoztak. A falu apraja-nagya éljenzett! A körjegyző búcsúztatott, a plébános ur megáldott bennünket! A falu határáig leventék és iskolásgyerekek álltak sorfalat, nemzeti zászlókat lobogtattak, mindenki kacagott és sírt egyszerre! Mi pedig megindultunk az ezeréves határra déli irányban! A motorzúgáson át hallottuk, hogy a Himnuszt éneklük!

A trianoni határon a határvadász őrs honvédei egetverő kiáltással üdvözöltek: — „Előre az 1000 éves határokig!” —

Már a Muraközben robogott gépkocsink. Több kisebb községen haladtunk át, a lakosság nem ismert fel. Délután érkeztünk Vashidegkútba. A lakosság ünneplőben, magyar nemzeti zászlókkal várt, a Himnuszt énekeltek a főtéren! Végtelen szeretettel vettek körül bennünket, fiatal lányok virágokat tűztek kalapunkra. Az asszonyok virágosót szórtak ránk. Meglepetésünkre mindenki magyarul beszélt! A községi bíró könnyes szemmel üdvözölt, majd az egykori cs. és kir. időkből származó csendőrlaktanyába vezetett bennünket.

A laktanyában a régi butorokat találtuk, még a ruhaszekrények is a régi szabványos butordarabok voltak, ahol 23 évvel ezelőtt öreg bajtársaink szolgáltak! Pillanatok alatt berendezkedtünk, majd hirodó csapatok érkeztek, kik telefont szereltek fel és bekötöttek bennünket a muraszombati katonai közigazgatás vonalába. Azonnal jelentettem bevonulásunkat, majd Muraszombaton keresztül jelentettem Orbán ezds urnak a parancs végrehajtását.

Érkezésünk után egy órával már kiküldtem az első járőreinket és megkezdtük a közbiztonsági szolgálatot. Az őrskörletet tanulmányoztam, amit magammal hoztam az őrs M. ládjából. 14 község tartozott

körletünkbe. A községi esküdtek közölték velünk, hogy a környéket fegyveres cigánybandák tartják rettegésben. A főtéren lévő vaskereskedő panaszt tett, hogy két nappal ezelőtt a cigánybanda a nyireslehoméri cigánytelepről fegyveresen jelent meg üzletében, minden vihetőt magukkal cipeltek, amit nem tudtak, azt összetörték, őt és feleségét tettelegesen bántalmazták, pénzüket elrabolták. A panaszt felvettük, majd azonnal intézkedtem: egy golyószórós raj segítséget kértem a honvédektől s kimentünk még aznap este a cigánytelepre. Érzésem az volt, hogy a megszállás napján a cigányokat mind otthon s alva találjuk, ma nem mernek támadni, egyelőre szimatolnak. Feltevésem helyes volt. A 15 km-re lévő cigánytelepet éjjélkor megleptük, a cigányvajdát előhívtam, helyi civil kísérőink közölték a vajdával, hogy megérkeztek a „mágyár keráli csöndér urák” s jöjjön ki a putrijából. A vajda magyarul és szerbül keverve káromkodott s reszketve mondta: — „Jáj, már megint ittvánák!” — Az öreg emlékezett régi Bajtársainkra s nem a legjobb véleményvel volt róluk.

A kutatás eredménye: nagymennyiségű jugoszláv gyalogsági fegyver és lőszer, sok kézigránát, töméntelen lopott bűnjel. Húsz cigányt elfogtunk, bevonultunk velük, a fegyverekkel és bűnjelekkel, majd egy óra múlva a muraszombati katonai parancsnokság gépkocsin elszállította őket.

Cendörágy az őrszlaktanyában

Őrjáratban

Tán egy órát aludtunk, de kora reggel az őrs ismét munkába állt. Munkánknak nagy híre lett! A lakosság örömmámora most tört ki! Az összes házon magyar nemzeti zászló lobogott. Jelentkezett a volt jugoszláv csendőr őrsparancsnok és felajánlotta szolgálatait, ismerte a környék bűnözőit s sok esetet nem tudott felderíteni. Szolgálatait örömmel fogadtuk. 10 nap alatt mindent kiderítettünk, elfogtuk a gyanúsítottakat, lefoglaltuk a bűnjeleket s átadtunk mindent a katonai közigazgatásnak. 10 nap alatt ismertük őrskörletünket a 14 községével, helyreállítottuk a teljes közbiztonságot. Munkánkat a lakosság látható hálával, örömmel figyelte. Előljáróink elismerésükkel jutalmaztak.

Engem váratlanul Muraszombatba helyeztek át. Az új vashidegkúti őrsparancsnok ideiglenesen Kuti őrm lett.

Muraszombaton egy nagylétszámú őrs volt, modern beton laktanyában. A laktanya alatt erős betonpince, a földszinten szárnyparancsnoki iroda, szakaszparancsnoki iroda, híradó öpk iroda, oktató és dolgozó terem, három hálóterem, két modern fürdőszoba és konyha. Az emeleten lakott az sznypk és az öpk családjával. A laktanyát 2 méteres betonkerítés vette körül, a hatalmas vasalt tölgfakapukat a golyó se ütötte át. A létszám örökké változott, a szükség szerint folytak a vezénylések. A forgalmas őrsön 14. 000 bűn számmal zártuk az évet. Kiderítettlen ügy itt sem volt. A régi Jugoszláviában szabadon működött a kommunista párt. Természetesen a mi jövetelelünkkel életbeléptek a magyar törvények s a kommunista párt külsőleg megszűnt, azonban valóságban a föld alá húzódott.

1943-ban változni kezdett a szép és nyugalmas időszak. A föld alá húzódott kommunisták Titó szerb partizánvezér szolgálatába állottak. A Muraközben megkezdődtek a szabotázsakciók, gyújtogatások, táviróvezetékek átvágása, vasuti sinek felszedése, villanyvezetékek és közművek megrongálása. Ahol ezeket elkövették, visszahagyták jelvényüket: a vörös csillagot, a kommunista sarló-kalapácsot. Később fenyegető leveleket is írtak, gazdagabb emberektől pénzt raboltak Titó segítségére. A földalatti kommunisták fegyvert is szereztek, szabotázs cselekményeik napirenden voltak, a polgári lakosságot megfélemlítették, a hatóságokat nyugtalanították.

Előljáróink polgári ruhás nyomozókat küldtek, akik két hónapi megfeszített adatgyűjtésük után velünk a nyílt nyomozásba csaptak át.

Egy váratlan éjszaka, anélkül, hogy bárki sejtette volna, 100 csendőrjárőr érkezett Muraszombatba és a leventeotthonban éjszakáztak. Reggel előljáróink eligazították a járőröket. Minden járőr kapott egy megbízható polgári személyt és egy honvédet, többnyire hadapródot, vagy zászlóst. Majd a járőrök szétoszlottak, parancs szerint bekopogtattak a kommunisták házaiba, igazoltatták a lakókat, majd elfogták és megbilincseltek a keresett kommunistákat. A foglyokat a Szapáry vár-

ba szállították járőreink. Ott alapos kikérdezésbe és nyomozásba kezdünk. Néhány hét múlva megérkezett a hadbíróság, a m. kir. honvéd vezérkar főnökének kiküldött katonai bírósága.

A vár nagytermének hosszú asztalaira kiraktuk a bűnjeleket: különböző fegyvereket, lőszert, nagymennyiségű robbanóanyagot, speciális villanyvezeték vágóollókat, töröket, adó és vevő rádiókészülékeket, nagyszögű pénztömegeket.

A vádlottak nem tagadtak, mindent beismertek. Nem hitték, hogy súlyos büntetést kapnak. 4 személyt hűtlenség büntetvéért azonnal végrehajtandó kötéláltali halálra, 23 személyt 15 évi fegyházra, 17 személyt 2-3 évi börtönre ítélte a katonai bíróság. A halálos ítéleteket azonnal végrehajtották. Egy többgyermekes apának a kormányzó ur kegyelmet adott,

A nyomozások során nem alkalmaztunk erőszakot, a gyanúsítottakat nem bántalmaztuk. A siralomházban az elítéltek ugyanezt mondták hozzátartozóiknak. Az elítéltek mind meggyóntak, megáldoztak és a legveszélyesebb kommunista is a Feszületet megcsókolva halt meg a börtönben.

Újból béke született, a terrorcselekmények hosszú hónapokra megszüntek.

1944 tavaszától kezdve azonban újból fellángolt a partizántevékenység, Titó elküldte partizánjait a Muraközbe is.

Őrsparancsnokunkat idegösszeroppanás miatt leváltották, helyébe egy fiatal, igen képzett és rámenős főtörm-t hoztak. Én lettem az őpk helyettes. Nekem nem ártott meg az éveken át végzett túlfeszített munka. Az őrs munkáját sznypk-i engedéllyel megosztottuk. A főtörm ur feladata lett az őrs vezetése és az általános közbiztonsági ügyek irányítása. Rám maradt a partizánleküzdés, természetesen az őpk és sznypk tudtával és beleegyezésével.

Bárhon bukkantak fel a partizánok, már mi mentünk is! Derék bajtársaimmal hol nappal, hol éjjel indultunk, nem győzném felsorolni és leírni azt a sok küzdelmet, amit a partizánokkal vívtunk. A sok kemény és veszélyes harcba úgy beleszoktunk, hogy egy vállalkozásra úgy mentünk, mint egy helyiügyeletre.

Megismertük alaposan a partizánok szokásait, tevékenységét, mozgását és harcmodorát. Titóék alaposan kiképezték és felszerelték őket a szerbiai hegyekben. Kiváló embereim voltak, fiatalok, bátrak és harcban edzettek. Volt olyan, aki a kárpátaljai harcokban tanulta feladatát. Volt eset, hogy a megvert partizánok fegyvereivel harcoltunk és kíméltük a magunkét, mert megtanultuk és kiismertük a partizánfegyvereket is. Vállalkozásokra csak olyan csendőrt vittem, ki legalább 4 órát aludt, egészséges és jókedvű volt. Tudtuk, hogy mennyi lőszerezettel rendelkezik a partizánok, mi mindig többet vittünk. Harc előtt a felesleges fáradságtól óvtam embereimet. Első feladat volt a felderítés, második a tüzzel va-

ló rajtaütés és az üldözés. Eleinte többször, később alig fordult elő, hogy a partizánok megugrottak. Veszteségünk sohasem volt, könnyebb sebesülést csak én kaptam.

1944 szeptember végén éjjel tértünk haza járőrből. Őpk-om ugyanakkor indult 6 fős járőrrel szolgálatba az evangélikus pap és családjának bestiális legyilkolása és kifosztása ügyében. A napos csendőrnök meghagytam, hogy postabontásra költjön fel, majd lefeküdtem.

Reggel 8 óra körül lövöldözés zajára ébredtem. Máris rohant a napos és jelentette, hogy nagyobb létszámú partizáncsoport megtámadta a járásbírószágot. Elrendeltem a riadót! Az otthon lévő csendőröket 3 részre osztottam: laktanyavédők, tartalék, a többi velem jön! Pillanatok alatt az utcán voltunk 16 emberemmel. Csoportomat kétfelé osztottam: Vályi őrm a felével a főtér felől megközelíti a járásbírószágot épületét, én a másik felével a Levente utca felől közeledem. Vályi őrm előnyomulás közben tüzet kapott, amit azonnal viszonzottak s növekvő tüzerővel elérték az épületet. A partizánok menekülni igyekeztek, de beleszaladtak az én járőrömbé. Két partizán azonnal elesett, a többi megugrott a kerítésen keresztül s a község széle felé menekültek. Mi üldöztük őket. Utközben egy békés földműves közeledett, kezeiben kosarat tartott. Igazolásra szólítottam fel, az illető kabátzsebébe nyult. A következő pillanatban Vályi őrm átlötte a sípcsontját, mert pisztolyt húzott a gazember! Kosarában 20 szerb kézigránátot találtunk. A sebesültet kórházba vitettem, de előbb kivettem belőle, hogy hol tanyáznak a többiek? Megindultunk a BEYEK villa felé. A villa közelében erős tüzet kaptunk, amit mi még nagyobb erővel viszonztunk. Vályi őrm dél felől kerülte meg a villát, én Zsámboki szakaszvezetővel a pince nyitott ajtajához ugrottam, a többiek szokás szerint lötték a villa ablakait. Lenéztem a pincébe s egy géppisztoly árnyékát láttam a falon. Leordítottam a következőket: — „Adják meg magukat, tegyék le a fegyvert és felemelt kezekkel jöjjenek ki!” —, Zsámboki szakv ugyanezt szerbül ismételte meg. Válasz nem jött! Erre összecsavartam két nyeles kézigránátot és beejtettem a pincébe. A robbanás után lesétáltunk és három halott partizánt találtunk. Megmotoztuk őket, majd lövéseket hallottunk kívülről. Felszaladtunk, Vályi őrm embereivel 5 partizánt kergetett, kik a villa hátsó ajtaján kikerültek és teljes erővel az erdő felé futottak. Vályiék utánnuk! Mi is neki kezdtünk, de a távolság nőtt. Parancsot adtam a mesterlövészünknek, ő mindig német ponttüzelő puskát hordott, hogy vegye célba a fekete esőkabátost. A partizán összeesett, mesterlövészünk sohasem tévedett! A 4 partizán bemenekült az erdőbe, oda már nem követtük őket! Megmotoztuk a halottat: zsebeiben találtunk Battyánd község körjegyzőjének tart. fhdgy-i arcképes igazolványát, a körjegyzőség pecsétjét és 2750 pengő készpénzt! Tito aláírásával ellátott kapitányi igazolványt. Tehát elkaptuk a multheti támadókat, kik kifosztották Battyánd postahivata-

körletünkbe. A községi esküdtek közölték velünk, hogy a környéket fegyveres cigánybandák tartják rettegésben. A főtéren lévő vaskereskedő panaszt tett, hogy két nappal ezelőtt a cigánybanda a nyíreslehoméri cigánytelepről fegyveresen jelent meg üzletében, minden vihetőt magukkal cipeltek, amit nem tudtak, azt összetörték, őt és feleségét tettelegesen bántalmazták, pénzüket elrabolták. A panaszt felvettük, majd azonnal intézkedtem: egy golyószórós raj segítséget kértem a honvédektől s kiementünk még aznap este a cigánytelepre. Érzésem az volt, hogy a megszállás napján a cigányokat mind otthon s alva találjuk, ma nem mernek támadni, egyelőre szimatolnak. Feltevésem helyes volt. A 15 km-re lévő cigánytelepet éjjélkor megleptük, a cigányvajdát előhívtam, helyi civil kísérőink közölték a vajdával, hogy megérkeztek a „mágyár keráli csöndér urák” s jöjjön ki a putrijából. A vajda magyarul és szerbül keverve káromkodott s reszketve mondta: — „Jáj, már megint ittvánák!” — Az öreg emlékezett régi Bajtársainkra s nem a legjobb véleménnyel volt róluk.

A kutatás eredménye: nagymennyiségű jugoszláv gyalogsági fegyver és lőszer, sok kézigránát, töméntelen lopott bűnjel. Húsz cigányt elfogtunk, bevonultunk velük, a fegyverekkel és bűnjelekkel, majd egy óra múlva a muraszombati katonai parancsnokság gépkocsin elszállította őket.

Cendőrágy az őrszlaktanyában

Őrjáratban

Tán egy órát aludtunk, de kora reggel az őrs ismét munkába állt. Munkánknak nagy híre lett! A lakosság örömmámora most tört ki! Az összes házon magyar nemzeti zászló lobogott. Jelentkezett a volt jugoszláv csendőr őrsparancsnok és felajánlotta szolgálatait, ismerte a környék bűnözőit s sok esetet nem tudott felderíteni. Szolgálatait örömmel fogadtuk. 10 nap alatt mindent kiderítettünk, elfogtuk a gyanúsítottakat, lefoglaltuk a bűnjeleket s átadtunk mindent a katonai közigazgatásnak. 10 nap alatt ismertük őrskörletünket a 14 községével, helyreállítottuk a teljes közbiztonságot. Munkánkat a lakosság látható hálával, örömmel figyelte. Előljáróink elismerésükkel jutalmazták.

Engem váratlanul Muraszombatba helyeztek át. Az új vashidegkúti őrsparancsnok ideiglenesen Kuti őrm lett.

Muraszombaton egy nagylétszámú őrs volt, modern beton laktanyában. A laktanya alatt erős betonpince, a földszinten szárnyparancsnoki iroda, szakasziparancsnoki iroda, híradó öpk iroda, oktató és dolgozó terem, három hálóterem, két modern fürdőszoba és konyha. Az emeleten lakott az sznypk és az öpk családjával. A laktanyát 2 méteres betonkerítés vette körül, a hatalmas vasalt tölgfakapukat a golyó se ütötte át. A létszám örökké változott, a szükség szerint folytak a vezénylések. A forgalmas őrsön 14. 000 bűn számmal zártuk az évet. Kiderítettlen ügy itt sem volt. A régi Jugoszláviában szabadon működött a kommunista párt. Természetesen a mi jövetelünkkel életbeléptek a magyar törvények s a kommunista párt külsőleg megszűnt, azonban valóságban a föld alá húzódott.

1943-ban változni kezdett a szép és nyugalmas időszak. A föld alá húzódott kommunisták Titó szerb partizánvezér szolgálatába állottak. A Muraközben megkezdődtek a szabotázsakciók, gyűjtogatások, táviróvezetékek átvágása, vasuti sinek felszedése, villanyvezetékek és közművek megrongálása. Ahol ezeket elkövezték, visszahagyták jelvényüket: a vörös csillagot, a kommunista sarló-kalapácsot. Később fenyegető leveleket is írtak, gazdagabb emberektől pénzt raboltak Titó segítségére. A földalatti kommunisták fegyvert is szereztek, szabotázs cselekményeik napirenden voltak, a polgári lakosságot megfélemlítették, a hatóságokat nyugtalanították.

Előljáróink polgári ruhás nyomozókat küldtek, akik két hónapi megfeszített adatgyűjtésük után velünk a nyílt nyomozásba csaptak át.

Egy váratlan éjszaka, anélkül, hogy bárki sejtette volna, 100 csendőrijárőr érkezett Muraszombatba és a leventeothonban éjszakáztak. Reggel előljáróink eligazították a járőröket. Minden járőr kapott egy megbízható polgári személyt és egy honvédet, többnyire hadapródot, vagy zászlóst. Majd a járőrök szétoszlottak, parancs szerint bekopogtattak a kommunisták házaiba, igazoltatták a lakókat, majd elfogták és megbilincseltek a keresett kommunistákat. A foglyokat a Szapáry vár-

lát és súlyosan bántalmazták a körjegyzőt! Visszatértünk a faluba és megmotoztuk a többi partizánhalottat: ezeknél csak Tito fényképét találtuk, mert azt minden partizán köteles volt magánál hordani.

Az esetet telefonon jelentettem előljáróimnak, intézkedtem a halottak elszállításáról. Az időközben bekötözött sebesült partizánt a kórházból a nyomozóknak adtam át, hogy beszélgessenek vele egy kicsit hosszabban.

Végre visszatérhettünk a laktanyába. Nagy meglepetésünkre ott találtuk a szakpk. és sznypk urakat! Mindketten erősen lehangoltak voltak. A százados ur érdeklődött veszteségeink felől, nemleges jelentésemre kissé megenyhült. Majd ismertette mindnyájunk előtt a legfrissebb, de a legkeserűbb hírt! A szomszédos csendlaci őrs összes tagját ma reggel kiirtották a partizánok!

A hírtől szinte összeestem! Igen szerettem őket s gyakran együtt vadásztunk a partizánokra! A hírt civilek hozták, a csendlaci erdőszélen holtan találták az őrs tagjait, a sebesült napos csendőrt pedig a telefon mellett találta a halálos partizánlövedék! Tartalékomat kerestem, de nem találtam. A százados ur már Csendlakra küldte őket két nyomozóval, utóbbiak már visszaérkeztek és jelentették az esetet: a hatóságok partizánveszélyt jeleztek ma reggel, amit megerősített G. alhdgy ur is telefonon. Az előző utasítások szerint Pethő János főtörm, őrsparancsnok 4 emberével a határba ment a szokásos gyülekezőhelyre, ahol beakarták várni a fegyveres nemzetőröket. Nemzetőrök helyett fegyveres partizánok közeledtek, de Pethő főtörm nem igazolta őket kellően. Mulasztásáért életével fizetett. A partizánok hirtelen agyonlőtték őket, majd lelőtték a távolabb álló figyelő csendőrt is. Ezután bevonultak a laktanyába, benyomultak az őrsirodába, ahol agyonlőtték a telefon mellett ülő és talán segítséget kérő sebesült őrm-t. Ezután mindent összetörtek, beverték az ablakokat, kint kerékpárokat rekviráltak a civilektől s Nyireslehomér irányába elhagyták a falut.

Megtudtuk, hogy a naposcsendőr előző nap sebesült meg, egy veszélyes foglyot vonaton kísért Szombathelyre. A vele szembenülő fogoly egy váratlan pillanatban összebilincselte kezével kikapta a szalonnát falatgázó szomszédja kezéből a kést és az őrm-be akarta kétkézrel belevágni. Az őrm az utolsó pillanatban elhárította a szúrást, az irány elcsúszott s a kés combjába furódott. A vérző őrm megfékezte a támadó foglyot, majd az utasok adtak elsősegélyt a csendőrnek. Az őrm-t Szombathelyen a hadikórházban bekötözték, majd betegszabadságra visszautalták az őrsre. Létszámbíány miatt azonban ő maradt a telefonügyeletes.

Kegyetlenül lesújtva tértünk pihenőre, de már forraltam agyamban a következő ellentámadást! Tudtam, hogy kézrekerítjük a gyilkosokat.

Másnap különvonaton erősítést kaptunk. Két honvéd szakasz érkezett szds pk-al. A törm szakpk-ok, rajpk-ok mind kitüntetett, háborút járt

honvéd bajtársak voltak. A beosztottak mind pirosarcú, fiatal, egészséges gyerekek. Fegyverzetünk géppuska, golyószóró, nehézpuska, aknavető, lőszer bőségben. Reggel új csendőrök érkeztek egy fiatal főtörmmel, mentek újból felállítani a csendlaci őrsöt.

PETHŐ JÁNOS főtörm urat és az öt hősi halált halt csendőrt katonai pompával temették el Muraszombaton. Egy honvéd és egy csendőr szakasz jelent meg soron és renden kívüli diszben. A gyászszertartás alatt s a temetőben is mindenki zokogva sírt. A polgári lakosság többezres tömege adta a végtisztességet.

A csendlaci őrs új tagjai közt két régi alárendeltem volt. Mikor megláttak, úgy jöttek hozzám, mint az apjukhoz. Tanácsot, eligazítást, utat utat kértek, mert ők a békés Dunántúlról jöttek. Elmondtam nekik mindent, mire ügyeljenek!

A temetést követő este bizalmas hír futott be hozánk. A Szombathely utcába ismét partizánecsoport érkezett! Megtudtuk a házszámot is, azonnal láttam, hogy a falu szélén, a körmendi vasutvonallal párhuzamos utca szélső házában vannak a gazemberek. Alhdgy ur utasítására honvéd erősítést is vittem magammal tartalékkal. A ház kertje a vasutvonallig húzódott, a vasuton túl erdő kezdődött. Két honvéd géppuskás raj tüzelőállásba ment az utcán. Én embereimmel a kerten keresztül csendben lopakodtunk a házhoz és az ablakok alatt hallgatóztunk. Beszéd nem volt, de az utca felőli szobában villany égett, így tudtam, hogy a ház lakói ébren vannak. Bekopogtam az ablakon. Női hang kérdezte, ki az? Keményen feleltem: Csendőrök vagyunk! A ház lakói azonnal felémelt kézzel jöjjenek ki az utcára! Ha kijönnek nem lesz bántódásuk! Kis idő múlva egy fiatal és két középkorú nő jött az utcára a ház elejéről. Egy emberemmel már az utcán voltunk s a nőket néztük, kik hirtelen a falhoz ugrottak, mert abban a pillanatban a kerítés tövében kézigránát robbant! Iszonyú ütést éreztem a jobb térdemen, egy szilánk engem

A legszebb rendfokozat: próbacsendőr örvezető (Bernáth István)

talált s csizmámat előntötte a vér. De ugyanakkor dobogást és géppisztolyropogást hallottam a kertben, a partizánok a vasuti sinek felé menekültek, a ház mögött lapító embereim pedig tüzelve üldözték őket a sötétben. Átugrottam a kerítésen s a partizánok után vettem magam én is. A sötétben azonban megbotlottam és hasravágódtam. Egy eszméletlen, vérző partizánban botlottam el. Embereim is visszajöttek, az erdőbe nem mentek, a sötétség mellett megeredt az eső is és az eszméletlen partizánt kivonszoltuk az utcára, hogy jobban szemügyre vegyük a villanyfényben. Akkor vettük észre, hogy a három nő, kik felszólításomra az utcára jöttek, holtan fekszenek a vizes kövezeten.

A honvéd őrm a következőket jelentette: — „Mikor törm urék a kertben lövöldöztek és a vasut felé távolodtak, az egyik nő hirtelen pisztolyt rántott s rám lőtt. A nő nem talált el, de géppuskásaim abban a pillanatban megnyomták a billentyűt és egy sorozat végzett a nőekkel.” — Belementünk a házba és átvizsgáltuk, megtaláltuk a partizánok rejtékhelyét a pincében, találtunk fegyvereket és lőszert, azonkívül lopott bűnjeleket. Közben a szobában magához tért a sebesült partizán, ki elmondata, hogy többször szálltak meg a házban, a nők rejtegették őket s ott hagyták hátra lőszertartalékukat is. A partizánnal együtt a körorvoshoz vittek embereim, bekötözött a doktor ur. A partizánon azonban nem tudott segíteni, tüdőlővése lehetett, mert előttünk meghalt.

Sebesülésem nem volt súlyos, a szilánk nem ért csontot és 3 nap alatt ismét mozgásképes voltam. Épp időben, mert újabb partizánharc következett.

Az őrshez futásban érkezett egy fáradt férfi, ki elmondta, hogy a határban a vendéglős présházában partizánok tanyáznak. Azonnal riadóztattam embereimet, két golyószórós csendőrt vittem magammal és teherkocsin megközelítettük a présházat. A háztól 100-100 méterre tüzelőállásba rendeltem a golyószórókat, Kátai őrm-t egy bokor mellé küldtem géppisztolyával, magam egy őrm-el pedig megindultunk a présház felé. Alig értünk vagy negyven méterre a présházhoz, láttam, hogy emelkednek a cserepek, géppisztolycsövek bújnak ki. Fedeztük magunkat s megszólaltak a golyószóróink! Sorozataik a tetőn feküdtek, a cserepek széttörttek, a partizánok elhallgattak. De mi ebben a pillanatban már az ajtónál voltunk! Az ajtó kinyílt és egy füstölgő kézigránát gurult ki, én teljes erővel továbbrugtam a kézigránátot, így nem tett kárt bennünk. A robbanás után három partizán rohant ki, az egyiket lelöttem géppisztolyommal, a másikat az őrm akarta lelőni, de nem sült el a puskája. A partizán fejbevágta az őrmestert géppisztolyával, aki viszont agyonszúrta a partizánt. A harmadik menekülő partizán éppen Kátai őrm bokorja mellett rohant el. Pechje volt, mert Kátai 196 cm magas, 110 kg súlyú, bivalyerős csendőr volt. Csak úgy kinyúlt a bokor mögül, elkapta a futó partizánt s lapáttenyerével nyakoncsípte és magasrae-

Vasutellenőrző szolgálatban

A másik legszebb rendfokozat:
próbacsendőr tizedes
(Soós Péter, Balatonkenese)

melve hozta felém a kapálózó banditát. A házból újabb három partizán tört ki és menekülni próbáltak, de belefutottak az egyik golyószóróba s egyben a halálba. Kutya veszélyes helyzetben voltunk! Őrm-em puskája azért nem sült el, mert zavarában rányomta a zárócsapót, ő volt a közigazgatásvezető s először jött ki önként. A partizán géppisztolya üres volt, története a tetőn lőhetett ki. Kátai még mindig kezében tartotta a fogoly partizánt, mint egy csirkét. Géppisztolyát elvette tőle. Kérdeztem tőle, hogy miért nem lőtte agyon? Kátai jelentette, hogy kár lett volna, hadd beszéljessünk vele egy kicsit.

Ez volt a szerencsénk! A partizánt átadtuk nyomozóinknak s másnap szörnyű dolgokat tudtunk meg! Dalmáciából 50 partizánt küldött Tito a Muraközbe. A csáktornyai őrs szétverte s részben megsemmisítette őket, erre ők a mi vidékünkre jöttek. Ők ölték meg az evangélikus papot és családját. Ők rabolták ki a battyándi körjegyzőséget, ők rohanták meg a muraszombati járásbíróház épületét és fogoly banditársaikat akarták kiszabadítani. Ők gyilkolták le a csendlaci őrs tagjait! Elmondta a fogoly partizán, hogy a csendlaci csendőrökkel véletlenül találkoztak össze. Volt köztük egy szlovén, ki perfektül beszélt magyarul. A csendőrökkel való találkozás a csendlaci határban oly hirtelen történt, hogy nem tudtak menekülni. A magyarul beszélő partizán azt mondta Pethő főtörm-nek, hogy ők muraszombati nemzetőrök s jöttek őket megerősíteni. Pethő főtörm cigaretával kínálta őket, egy alkalmas pillanatban ők lelőtték a nyugodtan cigarettázó csendőröket. Egy csendőr 100 méterre állt figyelőben. Ez meglátta, mi történt s futva a falu felé menekült. Ők beérték, majd agyonlőtték. A faluban agyonlőtték az őrs sebe-

sült csendőré t éppen akkor, mikor meglátta őket és segítséget akart hívni!

Sikerült elmenekülniük s tervük az volt, hogy egyesülnek az előzőleg ideküldött partizáncsapattal és megtámadják a muraszombati iaktanyát.

A hadbíró ság soronkí vül íté lkezett, partizánunk kötelet kapott. A hadbíró ság ismertette a hadicikkeket és a nemzetközi Vöröskereszt Egyezményt az íté lhezatalakor: minden tisztességes haderő köteles egyenruhát viselni. A civilben járó felfegyverzett bandák nem esnek soha genfi védelem alá! Minden tisztességes és törvényes ország az ilyen civileket kémeknek, banditáknak tekinti, kikre nem vonatkozik a vöröskereszt védelme, az ilyeneket az első alkalommal fel kell és fel lehet koncolni. A csendőrök mégse koncolták fel őket, csak a fegyveres harcban lötték le őket, a foglyok felett mindig a magyar katonai bíróság íté lkezett s tolmács útján meghallgatta a partizánokat is. A lesből, orvul támadó Titó gyilkosok, mint ez a banda is, kik ártatlan polgári személyeket, asszonyokat és gyermekeket gyilkolnak le (az evangélikus pap családját), nem kaphatnak kegyelmet. Az utolsó partizánt még kikérdezte a szombathelyi honvéd kémelhárító szerv, majd Szombathelyen kivégezték.

Ismét béke volt pár hónapig, majd a télen és koratavaszon felújultak a partizánharcok. Tito a civil partizánok százait küldte vidékünkre, végetért a nyugalom, a lakosság rettegésben élt s mi is csak honvéd segítséggel tudtuk szolgálatunkat ellátni, de ez már háborús szolgálat volt, egyre közeledett a front. Az összeomlás után Tito bandái kegyetlen bosszút álltak az elfogott csendőrökön, bűnös kezük egészen Klagenfurtig elért s még ott is, a háború után is végeztek ki csendőröket, nem is beszélve arról, hogy százakat kértek ki háborús bűnősként az új magyar kommunista kormánytól.

1951-ben igen kellemetlen kalandom volt Budapesten. Munkatársaim, angyalföldi vagányok, kik azért nagyon szerettek és tiszteltek engem, bemutattak egy villanyszerelőnek, ki a háború alatt Dalmáciából jött a Muraközbe harcolni, mint partizán. Az illető valódi nemzetközi kommunista volt s ezért otthagya Titot és Magyarországra jött, mert nálunk nem volt nemzeti kommunizmus. Időközben megtanult magyarul, jól keresett. Angyalföldi barátaim előtt beszélgettünk a háborúról. Kérdeztem tőle, hogy miért nem menekültek a csendőrök elől, tudták, hogy számukra irgalom? Azt felelte, hogy a legszigorúbb parancsuk volt első sorban a csendőröket irtani és lesből lelőni. Tito tudta, hogy a magyar csendőrök igen képzett és kemény katonák, kötelességtudásuk és hazaszeretetük mindenkit felülmul! Ezért külön felhívta a figyelmet ránk. Az angyalföldi csövesek jókat kacagtak. Mi pedig a két valódi, vérbeli ellenség koccintottunk Magyarország szebb jövőjére!

Ekkor jutott eszembe az egyik legveszélyesebb partizánkaland, amit természetesen nem meséltem el a koccintó partizánnak.

Mikor Muraszombaton 100 járőrrel lefoglunk az összes kommunistát,

közülök a legveszedelmesebb négyet nem sikerült elfognunk. Kiderült, hogy mind szökésben élnek. Nyomozóinknak azonban sikerült az egyiket egy csőszkunyhóban elkapni, de erről nem tudott senki. Neve Kardos József volt és kilétét a legnagyobb titokban tartottuk. Kardos elmondta, hogy szökésben lévő társaival 10 nap mulva Nyíreslehomér határában lett volna randevúja éjfé lkor. A megegyezés szerint a kukoricatáblában társai közül valaki az internacionálé dallamát fogja halkán fütyülni. Neki ugyanazt a dallamot kellett volna visszafütyülni. Utána találkoztak volna. A nyomozóink elhatározták, hogy a bandát kézrekerítik.

Kardost áruhában, civil autón a helyszínre vitték s mgenézték a kukoricatáblát és tanulmányozták a helyszínt. Az egyik nyomozó őrmesternek az internacionálé fütyülését kellett tanulni.

Nyomozóink hirdetést tettek a helyi újságba, melyben közölték, hogy magas pénzjutalom várja azt, ki a szökésben lévő Kardos József elfogására a csendőröket nyomravezeti. (Holott Kardos már napok óta a nyolc foglya volt!)

Az előkészületek folytak. Egy nyomozó reflektort helyezett két autó akkumulátorra, mely adott pillanatban nappali fénybe borította volna a helyszínt.

Az adott estén csendben a helyszínre vonultunk. P. alhdgy ú r vezette a nyomozókat, én a karhatalmat. Mindnyájan elhelyezkedtünk a kukoricás szélén, mellettem feküdt a reflektor-kezelő nyomozó csendőr. Pompás kilövésünk volt és vártuk a kommunistákat.

Már elmúlt éjfé l, de nem jöttek. Végre zörgés hallatszott a szomszéd kukoricatáblából és halkán hallottuk az internacionálét. Jeney őrm ugyanolyan halkán visszafütyülte. Láttuk, hogy a sötétben három árnyék közeledik. Mikor 15 méterre voltak, a nyomozó bajtárs kigyújtotta a fényt! De valami hiba történhetett, mert a fény kialudt. A kommunisták menekültek, mi pedig a sejtett irányba adtuk le sorozatainkat. Hallottuk, hogy valaki menekül a kukoricásban, majd beállt a csend. A helyszínen megtaláltuk a két kommunista rostá vát lött holttestét, de a harmadik megugrott, ezt sohasem tudtuk többé kézrekeríteni.

1957-ben ismét szabad földre léptem, boldogan vettem tudomásul, hogy csendőr szervezetünk az emigrációban is él. Kipihentem az áté lt izgalmakat, a kommunisták fogságában töltött esztendő k idegőrlő emlékeit, majd nyugodtan végiggondoltam a partizánharcokkal eltelt éveket, mikor minden nap életveszélyben teljesítettük kötelességeinket a lakoság és az államhatalom védelmében.

Büszke öröm tölt el, hogy részese lehettem ezeknek a küzdelmeknek szent Hazánkért s ha újrászületnék, akkor is azt tenném!

A közbiztonságért életüket áldozott délvidéki Csendőr Bajtársaim emléke pedig legyen mindörökké áldott!

Farkas-Pusztay Ödön törm.

Juhász István zászlós

Az 1920-as évek közepén jött a csendőrséghez 6 elemi végzettséggel, szegény körülmények között küzködő dunántúli földműves családból. A szokás szerint végighaladt az előírt csendőr iskolán. Járőrtárs ismételt végzett kiváló minősítéssel. Évekig különféle dunántúli őrsön szolgált mint járőrvezető. Kitűnt szellemi képességeivel és nyomozásaival.

1930-ban nyomozó tanfolyamra vezényelték, amit szintén kiválóan végzett el. Előljáróinak feltűnt nagyszerű hajlama, rendkívüli emlékezőképessége, emberismerete, következtető tehetsége. Rövidesen a központi nyomozóparancsnokságnál szolgált.

Új beosztásában, a központi nyomozóknál a baloldali elhárításhoz került és feladatait tökéletesen végezte. Minden kommunista szervezkedést felderített, minden földalati államellenes összeesküvést a törvény elé állított.

Fiatalon végezte el a szombathelyi őrsparancsnokképző iskolát, szintén kiváló eredménnyel, 30 éves korában már főtörm, 32 éves korában alhdgy lett. Közben 4 középiskolából is levizsgázott.

Szolgálati beosztása változatlanul a központi nyomozók haloldali csoportjában találta. Hosszú volna elmondani 15 éves szereplését, de röviden meg kell említenünk, hogy Juhász István alhdgy derítette fel Magyarországon szinte összes kommunista szervezkedését, személyesen ismert minden kommunistát, köztük Rákosi Mátyást, Vas Zoltánt, Schönherz Zoltánt. A bíróságok az ő jelentései alapján emeltek vádat s Magyarországon még csirájában elfojtották a hazaáruló szervezkedéseket.

Juhász István csodálatos karriert futott be a csendőrségnél, de neki és alárendelt társainak volt köszönhető, hogy hazánkban béke, nyugalom és fejlődés uralkodott, hogy a lakosság békésen térhetett nyugalomra s az embereknek fogalma sem volt, hogy mi a kommunizmus. Juhász István nem volt háborúban, de egész szolgálati idejét az alvilági összeesküvők elleni küzdelemben, életveszélyben végezte. Jánosi István néven

polgári ruhában járt s egyenruhába legfeljebb csak akkor öltözött, mikor kitüntetéset kapott és díszben kellett átvegye ünnepélyes külsőségek közt.

Horthy Miklós kormányzótól egy sor kitüntetéset érdemelt ki, a legtöbbet hadiszalagon kapta, mert a kommunista elhárítás életveszélyes volt s háborúnak számított a földalatti, állambiztonsági küzdelemben. A legmagasabb kitüntetését 1942-ben kapta, a Magyar Arany Érdemkeresztet hadiszalagon.

Budapest ostromakor 1944. december 24-én parancsot kapott telefonon, hogy nyomozását hagyja abba, vonuljon be a budai csendőrlaktanyába, mert alakulata elhagyja a fővárost. Az időközben zászlóssá előlépett Juhász István azonban arra kérte pk-át, hogy fontos nyomozását folytathassa, 1-2 napon belül befejezi és csak azután szeretné követni alakulatát a Dunántúlra. Ez a kötelességhez szokott természete okozta vesztét Magyarország egyik legkiválóbb csendőrének! A gyűrű Karácsonyeste bezárult, Budapest elvesztése után Juhász József illegalitásba menekült, de a boszúszomjas kommunisták megtalálták. A népbíróság harsányan ítéletet mondott: Juhász István zászlós mártírhalált halt Magyarországiért. Emléke azonban örökké él!

Kövendy Károly

A kaposvári csendőrzászlóalj története

A kaposvári csendőr zászlóalj 1944 nyarán alakult a Dunántúlon működő járőrtárs iskolák összevonásából. A főherceglaki, lenti, letenyei és kaposvári csendőr tanszázadokat Kaposvár székhellyel összpontosították Barabás József alez parancsnoksága alatt. A kiképzést egyelőre tovább folytatták.

A román átállás után augusztus végén a zászlóaljat vasuti szállítással Budapestre rendelték és az Albrecht laktanyában helyezték el, később a Mária Terézia téri iskolát utalták ki a zászlóalj szálláskörletéül.

Az fővárosba való vezénylés célját Horthy Miklós kormányzó személyesen ismertette századparancsnoktól felfelé a Királyi Palotában összehívott tiszti gyűlésen. A kormányzó éleslátással rajzolta fel a várható eseményeket, mely a román átállás és árulás következménye lehet. Kifejezte bizalmát a csendőr zászlóalj iránt a sorsdöntő napokban. Beszédéből ki lehetett érezni a közelgő fegyverletételt is, mert a kormányzó előre látta hazánk tragikus helyzetét a várható szovjet betöréssel kapcsolatban. Szdpk-tól felfelé minden csendőrtiszt sejtette a napi eseményjelentésekből, hogy a kormányzó kapcsolatban áll a nyugatiakkal s különösen az angoloktól remélt olyanformájú támogatást, hogy az ország angolszász megszállás alá kerülhet egy balkáni partraszállás után. Ezesetben a magyar

fégyveres erők átálltak volna, de a szovjet hadsereg előtt senki se óhajtott letenni a fégyvert. Túl jól ismertük az szovjetet 1919 és Katyn erdő lengyel tisztjeinek története után.

A zászlóalj naponta folytatta kiképzését és felkészült a legkomolyabb eshetőségekre. Semmiféle egyéb feladatot nem kaptunk és a hetek szaladtak egymás után. Szabadság és eltávozási tilalomból tudtuk, hogy az együttartás komoly, sőtét eseményeket előz meg.

1944. október 15-én elhangzott a kormányzó fégyverletételi szózata a rádióban. A zljpk együttartást rendelt el a szálláskörletben. Készenlétben várakoztunk, azonban semmiféle parancs nem érkezett és 3 nap izgalommal és együtt tartásban telt el. Hallottuk, hogy kormányzónkat elvitték a németek s hogy a harc további folytatását rendelte el a vezérkar főnöke.

Október 18-án pk-unkat, Barabás alez urat áthelyezték s uj zljpk érkezett Reviczky Zsigmond alezredes úr személyében. Két nap mulva zlj-unkat vasuti szállítással hadműveleti területre irányították a Dél-Dunántúlra Barcs, Babócsa és Berzence állománnyel, mint hadosztály tartalékot. Két század azonnal bevetésre is került Babócsa térségében azzal a paranccsal, hogy tartóztassa fel az szovjet eröket. Ezidőben nagyarányú magyar és német csapatátcsoportosítások folytak a Dél-Dunántúlon.

1945. január elején német hadosztály és ezredkötelék alárendeltségébe került zászlóaljunk. Marcali védelmére vonultunk a Balatontól délre az országhatárig.

Zászlóaljunk ezután Marcali térségében védőállásba vonult. Március végéig tartott ez az állapot, közben állandó súlyos harcokban voltunk. Résztvettünk Székesfehérvár felmentésére indított német ellentámadásban is. Ezek az erdei harcok súlyos veszteségeket okoztak zlj-unknak. A nagygyótai erdőben a zlj kivérzett, 30-50%-os veszteségei voltak egyes századainknak. Sásdy Antal hdgy a kaposvári szd-tól, Popovics Antal zls a főherceglaki szd-tól hősi halált haltak. Sebesültjeinket alig győzték elszállítani a vöröskeresztes gépkocsik.

Egy Torontóban élő szemtanú, egy kitüntetett szakaszvezető így emlékszik vissza a nagygyótai harcokra: — „Hajnal óta támadtunk az erdőben. Zengett az ég a csatazajtól, másodpercenként zuhantak a szovjet aknák és tüzérségi gránátok. Mi csak támadtunk és haladtunk az erdőben. Sásdy hdgy úr volt a szakpk-om s együtt szívunk el egy cigarettát a halott páros pihenőben, míg a német sebesültvivők összeszedték halottjainkat és sebesültjeinket. Egy 17-18 éves német fiú haldoklott előttünk. Súlyos haslövése volt s vizet kért. Keservesen sírt és szenvedett. Utolsó erejét összeszedve hátiböröndjéből egy tört vett ki és a kezembe adta ajándékkul s már alig hallhatóan mondta: Danke schön Kamerad! Aztán lecsuklott a feje a fűre s halott volt. Halála előttünk történt. Sásdy hdgy úr mélyet sóhajtott, eldobta cigarettáját, felállt s azzal búcsúzott: Átmegegyek a jobbszárnyra, megnézem azt a rajomat is! Többé nem látam a Hadnagy Urat. Vagy 20 perc mulva jött a hír jobbról szájról-szájra:

Sásdy hdgy úr fejlövést kapott, meghalt! Mindnyáján sírtunk, nagyon szerettük a Hadnagy Urat!” —

Támadásunk tovább haladt, estére elértük a kitűzött célt. Az erdőben éjszakáztunk, altatót a szovjet aknák csapódása és a front morajlása adta...

Marcali térségében 1945 március végéig tartott a harc. Március végéig a századok vesztesége elérte a 75%-ot, 160 emberből csak 40 harcképes maradt.

Mihalovich Polikárp hdgy-ot tüdőlövessel, vitéz Marssó Barna hdgy-ot aknaszilánk sebesüléssel küldtük tábori kórházba. Borovszky Tasziló hdgy súlyos sebesülten eltűnt.

Ezután a „Margit vonal” védelmébe rendelték megcsappant létszámú zlj-unkat. A Margit vonal a Balaton-Magyaród község vonalában feküdt. A zljpk-i posztot Besenyi Károly örgy úr vette át. Súlyos védelmi harcok következtek, a szovjet nagy erőkkel támadott. Tíz napig kitartottunk igen súlyos, keserű veszteségek árán. Súlyosan mesebesült Dr. Csellár Gábor hdgy, a letenyei cső szdpk. Ezidőben éreztük, hogy összeomlóban van a front! A német csapatok megkezdték a kiűrtést s a mi kis zlj-unkat is hátrarendelték. A visszavonulás a Muraközbe történt, hol összekeveredtünk a Szent László hadosztály kötelékeivel. A fejetlenségben vitéz Szügyi Zoltán vörgy úr teremtett rendet, ki megritkult csapatunkat a legendás Szent László hadosztályba osztotta be. A ho példás szelleme, kiváló fégyelme visszaadta erőinket. Halogató harcban vonultunk vissza nyugat felé a Mura folyóval párhuzamosan. Állandó harcok közepette Deutschlandsberg-nél keltünk át az Alpokon s vonultunk Klagenfurt felé. Május 8-án tettük le a fégyvert az angolok előtt, úgy hiszem, mi voltunk az utolsó harcoló magyar csapat. Az angol parancsnok látván a hadosztály kiváló fégyelmét, saját szolgálatába rendelt bennünket. 1945. május 9-én angol szolgálatban ért véget számunkra a szovjet elleni háború. *GÖRGEY G.K. szds.*

vitéz Szügyi Zoltán vörgy, a Szent László hadosztály parancsnoka v.k. tisztjeivel

Az Atlanti óceántól a Csendes óceánig...

(CAPE COD-TÓL ALASKÁIG)

1972. tavasza igen mozgalmas volt a torontói csendőr laktanyában. Tíz nappal-hétre vendégeink voltak, bajtársak az USA-ból, Kanada távolabbi vidékeiről, de jártak itt bajtársaink Európából, sőt Ausztráliából is! Majd jött a forró nyár s elkövetkezett a szabadságidő!

A központi ügyvezető elnök is útra kelt, az első menetben saját kocsiján. Ottawa-Montreálon keresztül érte el az amerikai határt s Vermont állam gyönyörű hegyvidékén át érkezett Massachusetts államba Boston vidékére. A kimerítő egésznapos hajtás után jól esett özv. Olchváry-Milviusné, néhai vezérőrnagyunk özvegyének vendégszeretetét élvezni ifj. Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc házában. Itt a csendőr múzeum értékes emlékeket, könyveket kapott! A házon gyász ült, a közelmúltban húnyt el hosszú betegség után fiatalon Olchváryék egyetlen leánya: Éva. Az ügyvezető tisztelegni óhajtott a személyesen ismert Olchváry Éva sírjánál a MKCSBK nevében és sírja felől érdeklődött. Erre a következő választ kapta: — „Éva itt van velünk, nézz a kő urnára!” — Valóban, virágok között egy kis kő doboz, tetején dús nemzetiszínű szalag, alatta a hajdani szépséges Olchváry Éva porai, kit annak idején annyira tiszteltünk és táncoltattunk a budai csendőr laktanyában. A család gyászát emlegette a 15 éves kis Éva, az Édesanyja hasonmása, a ház jövője reménysugara...

Ha már az utas messzi földről Bostonig eljutott, nem volt szabad kihagyni a híres Cape Cod-ot, az Atlanti óceánba mélyen benyúló félkör alakú félszigetet. Az ügyvezető végigautózta a 110 mérföld hosszú természeti szépségekkel, homokkal, hajókkal övezett utat, hol hajdan a híres angol „Grand Army” járt. Fürdött az óceán üdítő kékvizében, élvezte a tengerpart áldott csendjét a fehér homokon. Majd egy jó éjszakai pihenés után nekivágott New Yorknak!

Bajtárs, ha túlélted a háborút s ha szeretnél életben maradni ma is, soha ne menj erre az útra! Amerika gyárvárosainak sokasága húzódik

Boston és New York között, a 6 sávós szuper autóúton éjjel nappal „ömlenek” megállás nélkül az autók milliói, a háznagyságú teherautók ezrei! A Fehér Sólomot is szinte lesodorta a légnyomás, mikor egy-egy ilyen óriásgépkocsi 80 mérföldes sebességgel előzte. Szinte percenkint rohantak a rendőrautók, a mentőkocsik, zúgtak a szirénák! Ez ma itt a túlszűfolt Amerika, a füst, a por, a rohanás és a dollár!

Szürkületkor szinte jól esett felfedezni New York felhőkarcolóit s készültem a kihajtásra, előre leveleztem és megbeszéltem terv szerint. Mert new-yorki új csoportvezetőnk várt, kit személyesen nem ismertem s ki engem is csak fényképről ismert. Utasítása szerint a 190-es útról a 87-es kijáróra kellett hajtanom, át kellett menjek az első zöld lámpákon és a sokaságban látnom kellett egy embert a járda mellett, ki újságpapír csákót viselt a fején! Minden így is történt, azzal a különbséggel, hogy az órák óta várakozó és figyelő Takács Árpád örm megunt az izzadó fején lévő papircsákót és a kezében tartotta. De ez csak néhány perces eltolódást eredményezett, az ügyvezető felfedezte a kezében tartott papircsákót is egy fordulat után. A tíz milliós világvárosban így egyszerű volt találkozni két csendőr bajtársnak! Persze, ezután minden úgy ment, mint ha olajozták volna! Takács kocsiba ült, áthajtottunk New York híres néger negyedén, a Harlem-on, hol Takács szerint még nappal is életveszélyes közlekedni! Kikötöttünk a magyar negyedben, a parkló autók ezrei közt s végre találkozásunk öröme áldomást ittunk Árpád szép kis lakásában. Csak ne lett volna oly komisz meleg! Augusztusban New York szívében! Sohasem jövök ide többé ebben az időben, a nyári kanadai meleg finom hűvösnek nevezhető ehez képest!

Az idő pénz Amerikában is, hétköznap lévén átgyalogoltunk Árpád munkahelyére, hol üdvözöltem a Torontóból ide került Bakonyi Béla főtörm bajtársat, ki elegáns sötét ruhában egy gazdag apartment-felhőkarcoló portása! Őt váltotta Árpád, én pedig aludni tértem, mert éreztem az átszenvedett hosszú autótut.

Reggel kopogtak az ajtón: Takács Árpád állt előttem elegánsan, botroválkózva és útra készen. Mint mondotta, ő csak két órát alszik naponta s azt is a koraesti órákban, munkakezdés előtt. Igy azonnal indultunk: első célja ki innen New York felhőkarcoló rengetegéből s elérni a garfieldi Bodnár házat New Jersey államban! Délre már ott voltunk, a magyar körökben világszerte ismert és becsült Bodnár Gábor tb. hdp. örm házában! Ő a Magyar Cserkész Szövetség ügyvezetője, házépítő vállalkozó. Öröm volt példás családjá körében tölteni a napot.

Takács Árpád visszatért New York-ba, hogy megetesse galambjait. Mert a nagy 30 emeletes felhőkarcoló tetején, a világváros egén két gondozott galambducban magyar postagalambok élnek! Árpád eseti, gondozza őket s versenyez velük! Tagja az amerikai postagalamb szövetségnek, galambjait trenirozza s versenyeken indítja. Ha díjat nyernek ga-

lambjai, abból mindig jut a MKCSBK központ céljaira is! Árpád reggel ismét megérkezett s a Bodnár gyerekek örömujjongásai közt repültek fel Garfieldből az idehozott postagalambok! Egy nagy kört írtak le Garfield felett, majd eltűntek New York irányába! Árpád említette, hogy 20 perc után otthon lesznek galambjai a háztetőn. (Valóban megérkeztek!)

Árpáddal útrakeltünk Trenton felé. Útközben személy szerint végigtárgyaltuk a new-yorki csendőr bajtársakat. Árpád olyan neveket emlegetett, kiknek még nevét se hallottuk eddig. Utam célja mindig a MKCSBK erősítése. Terveink szerint komoly erősségű MKCSBK csoport alakul az eddigi szórvány után.

Trentonban meglátogattuk néhai Dr. Kun Imre szds sírját az özvegy kíséretében, majd 15 perces látogatást tettünk a helyi szórványvezetőnél: Horváth Lajos főtörm bajtársunk szép házában. Kaptunk tőle egy üveg „hazai” főzésű törkölypálinkát azzal, hogy csak bajtársi körben New Brunswicket emlegetve szabad meginni a MKCSBK egészségére! Az utasítást betartottuk, a törkölyből felváltva ittunk Damascusban, Homerben, Cincinnátusban és Liverpoolban! Sajnos, rövid látogatásunk a túlzású autótak idővesztése miatt végetért, kocsinknak minden nap időre, más városban élő bajtársakhoz kellett beérkezni.

Garfieldből nyugatra vettük az irányt: Takács Árpád örm festői szépségű kis farmjára a New York és Pennsylvania határon, Damascus község szélén a Delaware folyó partján. Szürkületkor érkezünk s Árpád nagynénje: Erzsébet várt pompás csendőr vacsorával. Másnap gondoltunk egy merészet, útrakeltünk Pennsylvania festői hegyein keresztül Cincinnátusba, a híres „ellátó örsre”, Kiss Gábor fhdgy farmjára bemutatkozni, hogy a „szomszédos örsök” vezetői ismerjék egymást. Itt is hörpintettünk egyet a trentoni törkölyből a bajtársiasság örömeire majd Kiss Gábor bajtárs magyarszerető amerikai felesége: Ruth látott vendégül.

Az ügyvezető elnök másnap tovább hajtott Homerbe, a lovas örsre, hol Pekáry István fhdgy, öpk fogadta a megszokott barátsággal. A következő délelőtt a Fehér Sólyom Liverpool-ba robogott be, hol a courtlandi csoportvezetőnk: vitéz Szendi József örm és kedves családja körében fogott el a trentoni törköly.

Még aznap elérte az ügyvezető elnök a kanadai határt s végetért kedves, eredményes tíz napos amerikai bajtársi látogatás. A következő hétvégen ismét az USA következett, hol a fillmorei cserkész vezetőképző táboron sikerült több csendőr és csendőrbarát bajtársal találkozni, majd egy hét múlva a clevelandi cserkésznapon a Csendőr Család elnökével és több más derék bajtársal sikerült az emigráns híreket kiértékelni. Utjairól az ügyvezető elnök több ereklyét kapott és hozott haza a torontói csendőr múzeum számára.

Szeptember elején elérkezett az izgalommal várt dátum: indulás a vadnyugati csendőr bajtársak meglátogatására! Az ügyvezető elnök repülő-

BAGOLY NÉNENK
EDMONTONBAN

LÁZAR ELEMER
KANADAI MŰR. CSENDŐR

HALÁSZAT A CSENDES
ÓCEÁNON

SAN FRANCISCOI CSŐ. TALÁLKOZÓ

BRITISH COLUMBIAI MKCSBK-ÁS TALÁLKOZÓ

gépre szállt és 2 óra múlva már csendőr autón robogott Winnipegen, hol a csoportvezető lakásán gyültek össze a bajtársak. vitéz Kenyeres János huszár szds-t — ki feleségével Torontóból került Winnipegre — a jó hangulat hevében tb. csendőrré avattuk.

Reggel folytatódott a repülőút s nem várt meglepeéssel: a Kanadában túrázó szovjet hokkicsapat is ugyanazon a repülőgépen utazott! Az ügyvezető elnök egytől egyig szemügyre vette a szovjet játékosokat, látta sebbel borított arcukat, a hajdani ellenséges apák sportoló fiait! Nyilatkozott a gépen utazó egyik kanadai újságírónak. Edmontonban Noel Péter okl. mérnök, tb. csendőr várta s kocsiján elrohantunk látogatóba az edmontoni szórványvezetőkhez: Cs. J. főtörm bajtárshoz, majd Bagoly nénihez, ki ismét a régi szeretettel fogadta a messziről jött látogatót. 5 órakor az ügyvezeőt elnök vonatra szállt s este 9-kor Calgaryban csendőrautó várta és vitte Fazekas Lajos örm nagy házába, hol a calgaryi MKCSBK csoport teljes létszámmal várta. Keresztes Lajos főtörm kedves üdvözlő szavai után az ügyvezető hosszabb beszámolót mondott az egybegyültek előtt a MKCSBK világszervezetének jelen helyzetéről. Női öröme két Bajtárs két ép csendőr egyenruhát ajánlott fel a csendőr múzeumnak. A bajtársi beszélgetés éjfél utánig nyúlt, majd Szelei Jóska szakv vitt haza szállásra az ismert szép házába. Reggel Szelei aranyos német felesége adott reggelit, majd megérkezett Zalán Zoli festőművész, csendőrrokon, ki a Sziklás hegységbe vitte az ügyvezetőt. Mert távoli látogató nem hagyhatja ki Banff fürdőhelyét és az égigérő hegyeket!

Délután beborult az ég, a ragyogó napos reggel után esőben tértünk vissza Calgaryba, hol az ügyvezető elnök ismét repülőgépre szállt s viharban repült át a Sziklás hegység felett Vancouverbe. Nem volt kellemes érezhető nagy széllal szemben emelkedni, villámlások és esőtömeg vakságában a 6000 méteres hegyek fölé, a csillagos ég közelébe jutni! De aztán ez is sikerült, Vancouver csodás fényei el is feledtették a kellemetlen repülőkalandot. Hát persze, hisz jött Makranczi Imre örm bajtárs, ki házába vitt s ismét szállás adott. Reggel együtt látogattuk meg Kovács György II főtörm-t, a Bajtársi Levél hajdani munkatársát, ki gipszbe rakott lábbal fogadott, immár épülőben egy súlyos autógázolás után!

A derék, udvarias és szolgálatkész bajtárs, Makranczi Imre vitt a repülőtérré, hol az ügyvezető elnök San Francisco-ba repült! Ez már ismét csodás út volt: ragyogó napsütésben párhuzamosan haladva a kaliforniai parttal, mint a térkép, terült el a mélyben a Csendes óceán partja és a Sziklás hegység vad vonulata! A gép simán ért földet, alig értem ki a főkijáraton, máris berobogott sanfranciscói csoporttitkárunk: vitéz Darabont Ferenc tb. fhdgy kék kocsiján! Irány lakására, hol bajtársak vártak, ismert és ismeretlen magyarok, élen a háziasszony: a minden csendőr nevet ismerő csendőr özvegy! Másnap vasárnap és csendőr ebéd, MKCSBK csoport találkozó a Szent István házban!

Istenem, micsoda öröm régi bajtársakkal találkozni! El is jöttek vagy huszan, köztük Hódosy Pál vörgy úr. Az idő nem fog rajta, tartása egyenes, beszéde világos, már túllépte a 80-at, de még biztonsággal hajtja saját kocsiját! Itt is tájékoztatást adtam, majd közfelkiáltással tb. csendőrré avattuk a körünkben megjelent prof. Dr. Vajda Albert okl. mérnököt, t. fhdgy-ot, ki arról nevezetes, hogy amerikai tudós professzor s tagja a 100 fős legmagasabb amerikai tudós társaságnak, kik a mai világban is előre vitték az amerikai technikai tudást! Az összejövetel értékét nagyban emelte a megjelent hozzátartozók szép száma és a helyi szabadságharcosok vezetőinek jelenléte. A remekül berendezett, mutatós Szent István házban elfogyasztott közös ebéd után ismét Darabont Feri vitt a repülőtérré.

Gépünk ismét ragyogó napsütésben szállt a Sziklás hegység legmagasabb vonulatai felett s simán ért földet Vancouverben. Itt hajóra szálltam s átadtam magam a csendes pihenésnek, a rohanás, zsúfolt programok, bajtársi látogatások után élveztem a napfényt, a csendet Victóriáig! Óriási szigeten, a Csendes óceán partján ismét csendőr gépkocsi jött szemre: a Hangodi házaspár s vittek haza szép, kertes, levegős, napos házukba. Órákig húzódott a beszámoló, társalgás, majd együtt örvendeztünk a televízió előtt a magyar olimpiai csapat ismételt, nagyszerű müncheni szereplésének! Később kedves meglepetés ért: a calgaryiak rangidős bajtársa jött látogatóba Urbin János szakv és felesége társaságában. Dr. Kiss Gyula szds és Lili felesége túráztak errefelé és körbe látogatták a csendőr bajtársakat.

A ház urát még gyerekkoromból ismerem: Hangodi János alhdgy, volt szolnoki lovas szakpk-ot eleget láttam a 30-as években csendőreivel együtt. Akkor sohase hittük volna, hogy valaha hazai és csendőr élményeinket a Csendes óceán partján cseréljük ki! De a victóriai időtöltés változatos programokat hozott: egyik nap még sötétben mentünk öz vadászatra. Sohasem hittem, hogy a lovas szakpk 72 éves korában is oly élénken megy felfelé a hegyoldalra, hogy alig bírom követni! Vadász a javából, ki eddig 10 özet lött, felesége pedig kettőt! De hogy még jobban csodáljam: másnap tengeri halászatra indultunk Urbin János szakv, volt alsóvereckeai csendőr társaságában. Ámulva néztem, hogy a lovas alhdgy és a vereckeai csendőr mily szakszerűen indítják a hajó motorját, majd húznak ki az öbölből a hullámos tengerre! Azonnal két horgot vetettek ki a hajó két oldalán s egyenletes sebességgel haladtak, míg egy hatalmas rántást nem éreztünk. — „Megvan, ez nagy hal volt!” —, kiáltották egyszerre! Az öröm azonban csalódássá változott: a nagy hal elszakította az acélzsinórt s magával vitte a horgot is! Mint hallottam tőlük, többször fogtak 50-60 fontos heringeket és méteres kis baby-cápákat is! Mikor úszni óhajtottam a tenger sós vizében, szigorúan megtiltották, mondván, hogy a tengeri fürdés itt a cápaveszély miatt szigorúan tilos!

Rohantak a napok s együtt keltünk útra. Három csendőr autó, három csendőr házaspár és a messziről jött ügyvezető. Dávid Sándor törm fiatalon nyugdíjbament Calgaryban és letelepedett leánya szomszédságában Victóriában. Bájos német feleségével gyönyörű házat vettek s csatlakoztak a helyi bajtársakhoz. Első állomásunk Nanaimo, hol munkahelyén találtuk meg Csordás János szakv-t, ki a Simpson nagyáruház asztalosmestere s mint láttuk, érti is a munkáját, üzleti előjárói értékelik, munkáját megbecsülik! Délben Campbell River-be érkezett az autósözlop s befordult Letenyei István örm udvarára. Barátságos házaspár fogadott, **asztalhoz** ültettek és megtartottuk a victóriai csoport ünnepi találkozóját. Az ügyvezető elnök köszöntötte a megjelenteket, vázolta az emigráns csendőr életét három világrészben, kitért emigráns történelmi szerepünkre és feladatainkra. A kiváló vacsora után megittuk a san-franciscói magyar bort, melyet vitéz Darabont Ferenc tb. fhdgy ajándékozott a bajtársiasság tiszteletére!

Az ügyvezetőt büszke öröm töltötte el: hajdani alárendeltje, a vereckei Urbin János csendőr multja elismerésével kiválóan fizetett hadiüzemi vállalkosba került, míg a campbell-riveri házigazdánk: Letenyei István örm a british-columbiai egyetem oktatói karához, az egyetem tehenészeti tudományos kutatóállomásának lett megbecsült előadója, ki kezei alatt a kanadai ifjúság ezrei tanulják meg a tehenészet legeredményesebb tudományát. Pista Bajtársunk szálás termete, kemény beszéde valóban a nagyszerű előadó és szakember benyomását teszi! Tábori csendőr volt, kit a szovjet fronton közelharcban keresztüllőtt az ellenség. Szívós természete kiheverte a súlyos sebesülést, kívánjuk neki, hogy az időnkint kiujuló és sebesüléséből eredő belső bajok ne akadályozzák kiváló kanadai karrierjét!

Minden szép véget ér egyszer: reggel búcsú következett. A ragyogó napsütésben a szemrevalóan csinos Urbin Gizike fényképfelvételeket készített, majd a Hangodi járőr továbbindult észak felé. Kelsey Bay-ben hajóra szálltunk, kocsinkat elnyelte a hajó gyomra s a három utasa 500 mérföldet utazott hajón Prince Rupertig. Onnan ladyvezetőnk: Hangodiné tovább hajtott a néha veszélyes hegyi terepen 180 mérföldet Kitimatig! Kitimaton a 20 éve nem látott Pálházi András törm bajtársunk házába kopogtattunk be, majd megismertük vitéz Polgári László t.örm bajtársunkat is, Kitimat magyar lelkiismeretét, ki évente nehéz százasokat gyűjt magyar célra: a Széchényi Társaság nemes munkájához! De ezt teszi a MKCSBK-val is!

Engem vitéz Polgári Laci házában szállásoltak el, hová délután folyamán összejött a környék csendőr baráti köre: vitéz Nagy Mátyás h. főtisztv., Kozma Tibor, Pálházi Bandi és felesége, majd vacsorára indultunk Darányi László hv. örm bajtársunk vendéglőjébe. Polgári Laci magyar vacsorát és bált szervezett, 70 környékbeli magyar jött össze, köztük szép asszonyok, csinos leányok (Polgáriné és 17 éves sportlady

VIDÁM CSŐ. PIKNIK SYDNEY-BEN 1972 TAVASZÁN

BAJTÁRSAINK IDÓGÁLNAK, EMLÉKEZNEK...

SÜTNEK...

MESELNEK...

REMÉLNEK...

ARANYOS CSŐ. ASSZONYAINK...

"BÜZOGNAK" A BUTYKOSOK...

leánya stb.) Szólt a zene, ropták a csárdást, lett is olyan hangulat, hogy hajnalig tartott! Mánap délben vitéz Polgári László t.örm-t a megjelent csendőr bajtársi körben elismerő szavakkal illetve az ügyvezető elnök és átadta neki a Szent László oklevelet és jelvényeket kiváló emigráns munkája jutalmául. Búcsúzáskor viszont Polgári László ejtette ámulatba az ügyvezetőt, mert átadott \$178.00 összeget, a bál tiszta jövedelmét a MKCSBK múzeum részére. A legészakibb, az alaszakai határ közelében élő szórványunk megerősítésére bajtársi kérésre csendőrbarátokká avattuk vitéz Nagy Mátyást, Darányi Lászlót és Kozma Tibort. Kitimati és környékbeli bajtársaink kiváló vadászok! Láttam óriási grizzli medvebőrt, barnamedve, jávorszarvas, őz, hegyi oroszlán (cougar), hiúz és farkasbőröket, bajtársaink ezekkel fedik szobáik falát. Ámuljatok, Ti ontarioi csendőrvadászok, ide kell jönni, ha vadászsikert akartok!

Fájó bajtársi búcsú után váltam el a Hangodi Házaspártól! Tíz napot töltöttem velük, élveztem a pihenést, utazásokat, élményeket, melyekkel elhalmoztak! 9 éves emigráns szolgálatom alatt ünnepélyesen kijelenthetem, hogy ők a legáldozatosabb, legkiválóbb magyarok és bajtársaim kikkel valaha találkoztam!

vitéz Nagy Mátyás bátyánkkal, a kitimati magyarok közkedvelt „Matyi bácsi”-jával autóbusszon értük el Prince Rupert városát az alaszakai határon. Az éjszakát kedves kis otthonukban töltöttem, hol újkanadás bácskai felesége látott el a háziasszonyok kedvességével. Még sötét volt, mikor Matyi Bátyánk kivitt a hajóállomáshoz az óceán partjára. Ha már itt jártam az alaszakai határon, nem szabad kihagyni Amerika 49-ik államát a látogatássorozatból! A „Taku” nevű hajón Alaszka partjai közelében egy teljes napi utazás után érkeztem Skagway városába, hol a „Yukon expressz” nevű kisvonattal folytattam utamat 6000 méteres hegyeken, gleccsereken, hófedte csúcsok közt, többször hóviharban és metsző jeges szélben Yukon terület fővárosába: Whitehorse-ba. Itt az északi vadvidéken már szeptemberben beáll a tél és a hideg. Le is mondtam további utazásaimról, hisz a nyári szandál és rövidujju ing nem alkalmas itt erre. Kandallós hotelszobámban a telefonkönyvet tanulmányoztam s személyesen megismertem Németh Joe sokadgenerációs magyart, ki a saskatchewani Békeváról került ide. Magyarul kifogástalanul beszélt s tőle tudtam meg, hogy több magyar nincs a környéken. Ezt el is hittem, mert az utcán indiánok és eszkimók mellett alig járt fehér ember. A vendéglőben csinos eszkimó leány szolgált ki szokatlan udvariassággal, szinte úgy éreztem magam, mintha egy nagykun csárdában lettem volna, akkora volt a hasonlóság a jeges észak és a végtelen Alföld leánya között!

Zord, havas időben ültem repülőgépre, fenn kisütött a ragyogó nap s távolról csillogott Északamerika legmagasabb havas csúcsa: a Mount McKinley, 6620 m!

Két óra mulva már ismét Vancouverben voltam s kapcsolatot kerestem

vitéz Nagy Mátyás tb. csendőr a Grizzli medve bőrével.

a Kanadai Magyarok Szövetsége megbízásából honvéd és szabadságharcos körökkel.

Az utolsóelőtti napon autóbuszon kiutaztam Squamish-ba és cím hiányában a postán kerestem vitéz Antal Mihály tb. szakv-t, ki eladta a havasokban épült székely stílusú házat s amerikai „trailer”-ben lakva várja európai letelepedésének kibontakozását. Alig beszéltem a postatisztviselőkkel, legnagyobb örömeinkre belépett „Mike” Antal s a véletlen találkozás meleg bajtársi találkozóvá változott.

Az utolsó este résztvettem a vancouveri magyar rk. egyház szüreti bálján, hol sok régi ismerőssel, barátal, bajtárral találkoztam, köztük Ugrin Béla S.J. plébánossal, régi cserkésztestvéremmel, kivel még Németországban emigrációnk kezdetén kerültem cserkész kapcsolatba.

Szállásadó házigazdám: Molnár Sándor okl. mérnök vitt kora reggel a repülőtérré. Mielőtt beléptem volna Kanada legújabb és legmodernebb repülőgépebe: a DC-747-esbe, a személyzet és a rendőrség átkutatta csomagomat, ruhámat elektronikus szerkezettel simították végig, de nemcsak nekem, hanem a szupermodern 350 személyt befogadó gép összes utasára is. A légikalózik elleni messzemenő elővigyázatot örömmel vettem tudomásul. Gépünk ragyogó napsütésben startolt, percek alatt a Sziklás hegység felett szállt párhuzamosan a kanadai-amerikai határral s szinte hihetetlen gyorsan: 3 óra 45 perc alatt tettük meg Torontóig a 3000 mérföldes (5000 km) utat. Tízezer méter magasból figyeltem a terepet, mint a térképolvasásnál szokás, úgy láttam lent Északamerika földjét. Alkalmam volt emlékezetben végigrohanni a sok-sok élményen, bajtársi találkozáson, melyben részem volt 4 hetes szabadságom alatt. Mig 11 hónapon át íróasztalomnál szolgálom bajtársi közösségünket, a szabadság idején bajtársi látogatásokkal igyekszem hitet adni az idő száguldásával párhuzamosan hanyatló bajtársi szellemnek. Véleményem szerint a pihenés idejének bajtársi szolgálatra való felhasználása felemelő annak, ki kényelmét fel tudja áldozni a magyarság szolgálatára.

Köszönöm, köszönöm Bajtársak Mindnyájatoknak, Cape Cod-tól Alaszkáig! — Isten Veletek!

Kövendy Károly.

(Az ügyvezető elnök szabadsága alatt élete leghosszabb és legterheesebb útját járta végig: 15.000 mérföldet (24.000 km-t) utazott autón, buszon, vonaton és repülőgépen. Meglátogatott 15 csendőr csoportot és szórványt, útjain több, mint 100 csendőr bajtársával személyesen találkozott. Utja \$700.00 összegbe került, s a gyanakvók számára közöljük, hogy az utolsó centig sajátjából fedezte útjait, nemcsak most, hanem a tavalyi keletkanadai útján is! A költségeket erősen csökkentette a bajtársak által felajánlott szállás és ellátás. A bajtársi élet csak így, az összeköttetés személyes fenntartásával fejlődhetik.)

Hírek, közlemények, szerkesztői üzenetek:

Az emigráns csendőr laktanya megnyitása után tett ígéretünket, hogy a MKCSBK tulajdonát képező tárgyakról leltárt készítünk, csak 1972. őszén sikerült megvalósítani. Ok: a laktanya berendezésével, 320 kép kezezetésével, összegyűlt központi ügyvitellel túlterhelt ügyvezető elnöknek nem jutott rá fizikai ideje. 1972 nyarán az ügyvezető elnök végrendeletet készített halála esetére és végrendeletében kitért arra, hogy a laktanyában mi a MKCSBK és mi gyermekei tulajdona.

Örömmel közöljük, hogy a laktanyában és a csendőr múzeumban 534 darabból álló gyűjtemény van, mely a MKCSBK tulajdona. A Vitézi Múzeum anyagával és az ügyvezető elnök családi ereklyéivel a kiállított tárgyak száma jóval túlhaladja a 600 darabot! A csendőr múzeum anyaga egyébként hétről-hétre gyarapszik!

Szomorúan állapítjuk meg, hogy járőrvezetői jelvényt nem kaptunk, résünket közönnyel és hallgatással intézték el a tulajdonosok.

II. Erzsébet királynő kanadai képviselője: Roland Mitchener főkörmányzó úr szárnysegédje útján üzent, hogy egyik torontói látogatása során, mikor azt az idejébe be tudja illeszteni, megsejmléli a Csendőr és Vitézi Múzeumot.

Gérard Pelletier, Kanada államtitkára levélben közölte az ügyvezető elnökkel, hogy a kormánysegélyért folyamodó szervezetünk igényeit a legmesszebbmenő körütekintéssel fogja intézni. Néhány héttel később a torontói Magyar Házban rendezendő csendőr kiállítás költségeire valóban kiutalt 200 dollárnyi összeget a kormány, azonban a pénzt nem tudtuk felhasználni, mert későn érkezett. A MKCSBK anyagi támogatására szóló kapcsolatainkat azonban továbbra is fenntartjuk.

1972. június 22-én Ralph Manning alezredes, a Kanadai Hadimúzeum helyettes igazgatója megsejmlélte a torontói csendőr laktanyát és az emlékkönyvben elismerését fejezte ki. Néhány hét múlva az ottawai Kanadai Hadimúzeum igazgatója: Lee Murray levélben közölte az ügyvezető elnökkel, hogy szeretne Ottawában néhány hetes időtartamra magyar egyenruha és fegyverkiállítás rendezni a torontói magyar anyagból. Szinte

hihetetlennek hangzik, de igaz: 1973-ban a csendőr ereklyéinket és honvéd kincseinket a Kanadai Hadimúzeum állítja ki a fővárosban, hol száz-
ezrek fogják megtekinteni és a legszebb magyar érdekeket fogja szolgálni.

A MKCSBK központi vezetősége 1972. június 25-én a torontói csendőr laktanyában ülést tartott, hol megvitatta, hogy mi történik a laktanya és múzeum anyagával az ügyvezető elnök (lakt. pk. és múzeumőr) halála esetén. Többórás vita, az eshetőségek átbeszélése után egyöntetű döntés született: a csendőr laktanya és múzeum anyagát felajánlja a kanadai kormány számára az ottawai Ethnic Museum magyar osztályán való felhasználásra. Indokolás: kizárólag csak ezúton érhető el, hogy az anyag megmaradjon, az elkallódás és tönkremenés ne veszélyeztesse s az anyag az ügyvezető elnök halála után is jó magyar propagandát szolgáljon, hol százezrek szemlélhetik az értékes anyagot évről-évre. Magyarország fel-
szabadulása esetén pedig az új kormány tárgyalásokat folytathat az anyag kiadása érdekében. Könyvtárunk és levéltárunk anyaga pedig a jövődörtörténetírása számára szolgálhat igaz, valódi adatokat. Kanada kormánya ezt a támogatást kéri bevándorolt állampolgáraitól.

Ontario tartomány kormánya 1972. június 2-3-4-én „Heritage Ontario” címen (Ontario öröksége) háromnapos konferenciát tartott Torontóban, hol Kanada 52 bevándorolt nemzetiségének képviselői tartottak megbeszéléseket és előadásokat a kormány tagjaival közösen. A MKCSBK-t vitéz Kövendy Károly szds, ügyvezető elnök képviselte, ki „Etnik muzeum Kanadában” címmel beadványt juttatott el a kormányhoz. Ontario kormánya örömmel és elismeréssel vette tudomásul a torontói Csendőr és Vitézi Múzeum megalakulását, mely első a nemzetiségek között.

A konferencia eredményei közé tartozik, hogy Kanada már nemcsak kétnyelvű ország (angol és francia), hanem tudomásul kell venni azt, hogy a demokrácia szabályai szerint a nemzetiségeknek joguk van anyanyelvüket az ovodás kortól államköltségen tanulni. A magyar nyelvet Ontario kormány állami költségén tanítja máris a középiskola 3 legfelsőbb osztályában, hol erre magyar diákok jelentkeznek. Angolul, vagy franciául azonban minden bevándoroltnak tudnia kell, mert ezek a hivatalos nyelvek. A magyar nyelvtanításért és a valódi magyar kultúra, történelmi igazságért eredményesen harcol a calgaryi Széchenyi Társaság és a torontói Magyar Alap.

Kaptuk a következő leveleket:

— „Ezúton is szeretném megköszönni, hogy évek óta hűségesen küldöd címemre a csendőr „Bajtársi Levelet”. A cikkek és a közölt hírek nagyobb része általam nem ismert személyekről szól, akik általam ismeretlen vidéken élnek, leveleiteket mégis mindig örömmel olvasom. Ismerem a történelmi keretet, amelyben éltek, alkottak, küzdöttek, dicsőséget arattak, hősi halált haltak, vagy mártírságot vállaltak a csendőr bajtársak. Ismerem magyar gondolat és érzésvilágukat, melyek írásaikból felém sugároznak. A cikkek minden egyes számban az ősi magyar erények képét elevenítik meg előttem. Célotok nem a bosszú, hanem az igazság keresése, módszerek nem a mások hibáin való rágódás, hanem saját erényeitek számontartása, ápolása, felvirágoztatása mind szűkebb bajtársi körökben, mind széles emigráns vonatkozásban. Ehez őszinte szívvel gratulállok nemcsak a Bajtársi Levél szerkesztőségének, hanem minden egyes Bajtársotoknak! Sokan dülnek ki soraitokból, így engedj meg, hogy az egyik eltávozott Bajtárs helyére rendes előfizetőként besoroljak, mellékelek egy \$25.00 összegű csekket... Dr. Mattyasovszky Zsolnay Miklós, a Magyar Cserkész Szövetség elnöke.” — ...

Egy százados bajtársunk az olimpiászról hazatérőben néhány napig a csendőrlaktanya lakója volt az ügyvezető elnök távollétében és a következőket írta: „Karesi, óriási munkát végeztél, őszintén mondván csodálom akaraterődet és munkabírásiadat. Tudom, hogy ez csak a mag, az alap, a központ, de ennek fenntartása és fejlesztése további állandó erőfeszítést igényel. Amit itt láttam Torontóban és hallottam, úgy éreztem, hogy Nálad talpraesettebb, önzetlenebb és megfelelőbb szervezőt, irányítót és vezetőt nem talált volna soha elárvult Testületünk! Kérem a Mindenhatót, hogy adjon további erőt munkához, hogy szétszóródott Testületünkben a magyar érzést, az összetartást, a bajtársi szellemet és a szeretetet ápolni és fenntartani tudjad! S. V. szds, Ausztrália.” —

320 látogatója volt eddig a torontói csendőr laktanyának, közülük fele meg is szállt a vendégszobákban. Vendégeink között voltak kanadaiak, amerikaiak, délamerikaiak, ausztrálok, európaiak, csendőrök, honvédek, vitézek, lovagok, cserkészek, diákok. Az átvonuló szobák továbbra is Bajtársaink rendelkezésére állnak. Bajtárs, gyere haza! Vonulj be pihenőre!

Kivonat a laktanya vendégkönyvéből:

— „Mélységes meghatódással, tisztelettel és hálával dicsőséges csendőrségünk történelmi szerepéért és magyar hűségéért, példamutatásukért

a jövő magyar generációk számára. Dr. Gyallay-Pap Domokos, a Kanadai Magyarok Szövetségének elnöke. Montréal.”

— „Honvágyat kaptam a múzeum légkörében. Miska János, a Kanadai Magyar Írók Szövetségének elnöke. Lethbridge, Alberta.”

— „Utas! Aki itt jársz, úgy járj, hogy itt szentélyben állsz elmúlt, de el nem felejtett emlékek között! Bereczky Gábor orszgy. képviselő. Calgary, Alberta.”

— „Köszönöm a hitet és erősítést, melyet e helytől és gazdájától nyertem. Molnár Sándor okl. mérnök, Vancouver.”

— „Köszönöm a magyar emigráció egyik legnagyobb alkotását: a múzeumot! vitéz Sebő Ernő t.hdgy, Calgary, Alberta.”

— „Hálás köszönet a házigazdának, amiért ismereteimet ilyen irányban bővítette. Zsigmond Attiláné, Toronto.”

— „A trianoni béke évfordulóján láttam, e szomorú napon először a magyar multnak ezt a gyönyörű múzeumát, mely megőrzi az emlékeket a magyar jövő számára. Dr. báró Bottlik József, Toronto. —”

— „Ilyen értékes gyűjteményt kevés embernek van alkalma látni. regélyes Mártonné, cső főtörm felesége. Hamilton, Ontario.”

— „Ebben a múzeumban az utókor is láthatja a csendőr bátor és hősiesség magatartását. Takács Imre őrm, Norwalk, Ohio, USA.”

— „Megköszönöm a látottakat! Egy magyarországi látogató.”

— „Legnagyobb örömöm és boldogságom, hogy nevemet beírhatom az emigráns laktanyánk emlékkönyvébe! Soós Péter őrm, London, Anglia.”

— „Csodálatos élmény volt részemre. Thököly Ildikó diák és cserkészlány, Montréal, Quebec.”

— „Hálásan köszönöm, hogy ilyen gazdag élményben lehetett részem. S. V. szds, Ausztrália.”

— „Egy kis Magyarország a messzi idegenben! Dr. vitéz Benkő Gyula okl. mérnök, Quebec City.”

— „A magyar történelem ismeretlen oldalát láttam gazdag anyaggal. Pater Balla Sándor rk. lelkész, Linz, Ausztria.”

Kérjük Bajtársainkat, látogatási szándékukat jó előre közöljék telefonon, vagy levélben, hogy illő fogadtatásban részesülhessenek!

Az emigrációs csendőr évről-évre figyelemmel olvassa a Hadak Utjában megjelenő cikksorozatokat a II. világháború magyarországi csatáinak eseményeiről, tavaly óta pedig a budapesti harcok leírását kíséri élénk csendőr érdeklődés, mert azokban a harcokban öt csendőr zlj vett részt s elvesztésük a m. kir. Csendőrség legsúlyosabb vesztesége volt.

A Hadak Utján 1972. tavaszi számaiban a „Budapestért vívott harc” cím alatt kétszer is szerepelt olyan híradás a hadijelentések szerint, hogy csendőr egységek álltak az ostrom során az ellenséghez.

A Hadak Utján fenti híradata a csendőr emigráció soraiban felháborodást és heves tiltakozást váltott ki, a központba sok levél érkezett s köztük néhány olyan tiszt és tthts tiltakozása szerepelt, kik szerencsés túlélői voltak a budai harcoknak s később sikerült nekik a szabad nyugatra jutniuk.

Nem kételkedünk abban, hogy a Hadak Utján eredeti hadijelentéseket közölt, melyeket Budapest védő pk-a rádión továbbított a fővezérséghez. Azonban ezek a jelentések tévedéseken alapultak s nem voltak igazak.

Budapest csendőr védőinek pk-a: a mártírhalt halt Szilády Gyula ezds állandó rádióösszeköttetésben állt a Szombathelyre települt csendőr felügyelőséggel. Szilády Gyula ezds sohasem jelenett olyan eseteket, hogy csendőr egység átállott volna. Tudunk szórvány eseteket, mikor az éhség, kimerültség és a szakadatlan hadifáradalmak miatt egy-egy csendőr nem vonult vissza, hanem sorsára bízta önmagát és lemaradt. Tudunk olyan esetet, mikor a harcoló csendőrszázad távbeszélője nem jelentkezett. És azért nem jelentkezett, mert a túlerő lerohanta őket s a teljes század, köztük a századörzs és a parancsnok is hősi halált halt. Ilyen esetben általában nem jelentkezik többszörös hívás ellenére sem a Svábhegyen elpusztult csendőrszázad a várhegyben települt honvéd parancsnokságnál. A csendőrök igen jól tudták, hogy mi vár rájuk, ha az ellenség kezébe kerülnek. A csendőrök tudták jól, hogy mi történt a román csendőrökkel Románia árulása után: a szovjet NKVD sorba tarkónlőtte őket. A csendőr jól ismerte a Katyn erdő 15.000 lengyel tisztjének esetét, kikkel szintén a szovjet NKVD végzett. A csendőr ismerte és végrehajtotta az 1921. évi III. örvénycikket, mely 25 éven keresztül a kommunista szervezkedéseket hazaárulásnak, bűnnek nyilvánította. A csendőr kiméretlen harcot vívott az ország végein a beszívárgott fegyveres partizánbandákkal, a csendőr tudta, hogy ezeket a fanatikus kommunistákat csak fegyverrel lehet ártalmatlanná tenni. A csendőr a pusztulásban is mindig teljesítette esküjét s sohase lépett a hazaárulás, az átállás útjára.

Szórványeseteket, lemaradásokat tudunk. Dr. Czeplédi József szds állt az ellenséghez abban a feldúlt lelkiállapotában, mikor a visszavonuló németek kigazda édesapját agyonlőtték, mert tiltakozott állatai elhajtása ellen. A háború utolsó napján a Muraközben egy csendőr szdpk. felosztotta századját és embereit hazaküldte. Ezek azonban szórványesetek.

vitéz Kudar Lajos ezds, az Államvédelmi Központ pk-a Dr. Nyerges Pál és Korondy Béla szds-okkal együtt vitte Horthy Miklós kormányzó parancsára vitéz Faraghó Gábor altbgy-ot, a Csendőrség felügyelőjét a szlovák partizánokhoz, kik öt repülőgépen Moszkvába szállították a fegyverszünet érdekében tárgyalni. vitéz Dálnoki-Miklós Béla vezds, az 1. hadsereg pk-a magával vitte két tábori csendőret, mikor Kárpátalján a kormányzó utasítására átment a szovjet csapatokhoz. Ezek az átállások azonban parancsra történtek, ilyenekről is tudunk.

A budai harcokat is túlélő és ma nyugaton élő egyik harcos csendőrszdpk. százados bajtársunk, ki szovjet fogságból szerencsésen megszökött és így életben maradt, írta a Hadak Utján közleményeire a legelkeseredettebb tiltakozást s ő „ezekben a vádakban a sokezer hősi és mártírhalt csendőr emlékének meggyalázását tekinti.”

Bajtársak, egy téves hadijelentés közlése miatt azonban mi sem eshetünk az ellenkező végletbe! Vegyük tudomásul s ezzel a kérdést le is zártuk: a M. Kir. Csendőrség egységei soha, sehol sem álltak át a szovjet ellenséghez!

Kaptuk az alábbi levelet:

— „Nemzetes vitéz Kövendy Károly százados úrnak, a MKCSBK ügyvezető elnöke stb.

Kedves Barátom!

A Bajtársi Levélből, csendőr és honvéd bajtársaktól, kanadaiaktól és amerikaiaktól örömmel értesültem, hogy milyen nagyszerű emigráns lakotanyát és csendőr múzeumot létesítettél! Örülök, hogy az otthon megkezdett munkádat oly nagy buzgalommal és hozzáértéssel tovább folytatod.

Jól emlékszem, mikor 1944 őszén Kárpátalján a hátmegi őrömet határozó támogatásoddal megmentetted attól, hogy a partizánok kezére kerüljön. A Kárpátok gerincén a Vereckei szorosban, határaink védelmében századoddal példát mutattál nemcsak a csendőrségnek, hanem az erre a feladatra hivatott honvédségnek is.

A kiürítés után megmaradt csendőreiddel a rend fentartására jelentkeztél az ostromlott Budapeesten. Abban az időben különösen szükséges volt, hogy az ország ellenálló ereje megmaradjon. Egy ütöképes és erős karhatalom, mint a Te századod is volt, meggátolta a fosztogatást, segítette az arcvonalban az egyre fogyó honvédséget, összegyűjtötte a katonaszökevényeket. Ezt a szolgálatot az összeomlásig a legnagyobb becsülettel, híven és vitézül teljesítetted.

Az utolsó napon összeszedett különféle szolgálatokra igénybevett egységedet, rendet teremtettél a visszavonulás zavarában a túltömött országutakon, az előretörő szovjet ékekkel harcolva, a fosztogató német SS csapatoknak ellenállva az Irottkő lejtőin utolsó napig hagytad el az országot.

Németországban hosszas vándorlás után sikerült az angol zónába, onnan Kanadába kijutnod, ahol azzonnal hozzáfogtál a cserkészlet megszervezéséhez és felvetted az összeköttetést az Európában, USA-ban,

Ausztráliában, Délamerikában élő csendőr bajtársaiddal. Nagy eredmények vannak a vitézek megszervezésében a csendőrök közt és az emigráns jó munkát elismerő Szent László Rend kifejlesztésében. Legnagyobb érdemed azonban a csendőrlaktanya és csendőrmúzeum létrehozása, ahová mindnyájan haza mehetünk és otthonra találunk.

Sajnos, betegségem miatt személyesen nem látogathatom meg a lakotanyát és nem gyönyörködhetek a csendőr muzeumban, annak a történelem számára maradandó értékű emlékeiben. Mint utolsó volt előljáród gratulálok kiváló munkádhoz és Istentől kívánok erőt Neked a további működésedhez!

Mártírhalt volt Előjáróink is bizonyára örömmel tekintenek munkád eredményeire a Hadak Utjáról. Velük együtt én is kívánom a további sikert Neked Magyarországiért és a magyarságért, hogy azt kitartással, híven, becsülettel és vitézül folytasd.

Cleveland, 1972. november 1.

vitéz Bargóczy János őrnagy

Calgaryi csoportunk hivatalos átiratában többek között a következőket közölte 1972. okt. 27-én: központi vezetőségünk munkájával a jövőre marad a csendőr és vitézi muzeumnak. Bajtársaink látogatását a jövőben is örömmel fogadja. Kifejtette, hogy minden fizikai, szellemi erejét, anyagi jövedelmét a MKCSBK-ra fordította, magánélete nem volt, de ezt így tovább folytatni képtelenség. Reméli, hogy ma is aktív csoportjaink közül lesznek olyanok, kik a munkát tovább viszik, itt első sorban Calgaryra gondol. A vezetőség tagjai megértéssel vették tudomásul a MKCSBK életében nem mindennapi, sorsdöntő bejelentését s közölték, hogy ők is ugyanazon időben beadják lemondásukat.

1. A világban szerteszét működő csoportjainkkal a tényleges, személyes összeköttetés felvétele és kiépítése.

2. A Bajtársi Levél bajtársaink igényeit is szem előtt tartó, fényképekkel ellátott korszerű szerkesztése.

3. A MKCSBK központja részére hivatalos helyiség (Csendőr laktanya) biztosítása a vezetőség székhelyén, Torontóban.

4. Csendőr muzeum és levéltár (könyvtár) létesítése.

5. A külföldön élő nemzethű magyarság egyházaival, valamint (érdekvépviseleti és társadalmi) egyesületeivel való kölcsönös összeköttetés felvétele a magyarságot érintő egyetemes kérdésekben való összefogás érdekében.

(Máshelyen említették, de itt nem írták: a kanadai hatóságok és kormányzervekkel való kapcsolat felvétele és kiépítése.)

A központi vezetőség 1972. november 19-én a torontói csendőr laktanyában ülést tartott, ahol az ügyvezető elnök bejelentette, hogy 10 éves emigráns szolgálata után: 1973. december 31-én az ügyvezető elnöki posztjáról és a Bajtársi Levél szerkesztéséről lemond. Addig azonban helyén marad, hogy 1973-ban tisztázni lehessen a laktanya anyagi helyzetét és eljuttathassuk Bajtársainkhoz a „M. Kir. Csendőrség” c. 500 oldalas, 300 képpel megjelenő könyvünket. Az ügyvezető elnök indokolása szerint elfáradt a szakadatlan, megerőltető ügyviteli munkában, a levelezésben és a Bajtársi Levélnél az anyagiakban mutatkozó fokozatos nehézségekben. Az ügyvitelhez nem kapott segítséget. A BL-ben közölt felhívására egy főtörm bajtársunk jelentkezett, ki előzőleg éppen betegség miatt hagyta el Torontót s most autóbaleset következtében lábát három helyen eltörte, így számításba nem jöhet. Az anyagi helyzet vonatkozó felhívásaiban is csak 50 százalék értette meg az állandó S.U.S. kéréseket, a laktanyára való adakozásokban pedig mindig csak ugyanazok küldtek segítséget. A zöm könnyel, nemtörődomséggel szemlélte nehézségeit. Ilyen körülmények folytán feladatát tovább folytatni nem tudja. Kifejtette, hogy az elmúlt 9 évben 38.000 levelet írt, illetve ennyi ügyszerabot intézett el, 27.000 munkaórát dolgozott a MKCSBK-ért ingyen, napi kenyérkereső munkája után, 24-szer adta ki a könyvvastagságú Bajtársi Levelet s az utóbbi esztendőben állandó anyagi gondokkal küszködve. Tovább nem bírja anélkül, hogy egészségének ártalmára ne legyen. Kijelentette, hogy továbbra is gondját

viseli a csendőr laktanyának, könyvtárnak és levéltárnak, lelkiismeretes

Fenti közleményünk után kérjük 3 világrész 40 országában élő bajtársaink képviselőit: a Felügyelőség, Vezetési Bizottság tagjait és csoportvezetőinket, hogy közöljék a központtal elgondolásaikat: hozzájárulnak ahhoz, hogy a központi vezetőség munkáját és a Bajtársi Levél szerkesztését átadja a Calgaryi csoportunknak? A calgaryi csoport 15 kiváló szellemű és erősen összetartó bajtársból, köztük 3 tisztból áll. Az ügyvezető elnök bizalma bennük. Igenlő esetben a MKCSBK központi munkája 1974. január 1-én Calgaryban folytatódik. Nemleges esetben a MKCSBK megszűnik, mert a jelen vezetőség 10 évi munkája után feladatát abbahagyja.

Fenti bejelentésünk nem jelenti azt, hogy most minden anyagi támogatást be kell szüntetni! A Bajtársi Levél még kétszer jelenik meg Kövendi Károly szerkesztésében az eddigi nívón, két féléves összevont számban 1973. dec 31-ig. A BL- nek még súlyos adóságai vannak, a következő két számot is ki kell fizetni s fedezni kell a postaköltségeket és az ügyvitel költségeit. Bajtársaink egyéni adakozását és csoportjaink közösen anyagi juttatását változatlanul elvárjuk.

A csendőr laktanyában az utolsó terem berendezése folyik, azzal együtt 6 helyiség és a folyosó szolgálja a muzeumot. Újabb üvegszekrények, képek, keretek beszerzése vált szükségessé. Megértő áldozatos Bajtársaink folyamatos segítségét köszönettel fogadjuk. Ismerjük az áldozatosakat, nevüket megjegyeztük. De ismerjük a fukarokat is, kívánjuk, hogy vasos bankkönyveiket vigyék magukkal a másvilágra, addig is boldogítsanak gazdagságuk tudata.

A laktanya végleges berendezése után, 1973 tavaszán a vezetőség ügyvezetője a Bajtársi Levélben pontos elszámolást ad a bevételekről és kiadásokról és hozni óhajtjuk a muzeum tárgyainak teljes listáját is.

Az idegen magazinok magyar érdekekért küzdenek? Olvasol bennük csendőr erőfeszítésekről, igazságunk, testületünk rehabilitációjáról? Ha nem érdekel a Bajtársi Levél és a MKCSBK, írj egy levelet és kérd küldetésének beszüntetését! Az elmúlt 9 évben a nemfizetők több ezer dollárral súlyosan megkárosították a Bajtársi Levelet! A 8 millió példányban megjelenő amerikai „Life” magazin bejelentette megszűnését. Indok: postai díjszabások erős emelkedése és a hirdetések csökkenése kényszerítette erre a kiadót. A mi lapunk is a lét-nemlét szélén áll!

Kívánunk minden Bajtárunknak, Hozzátartozóinknak, Bajtársainknak, Egyházainknak és Testvérszervezeteinknek boldog Ünnepeket! Szerencsésebb Ujesztendőt!

NYOMÁS ELŐTTI RENDKIVÜLI HIREK:

Két montreáli csendőrtiszt bajtársunk látván az emigráns laktanya és múzeum szűkös anyagi helyzetét a montreáli Nagy Konstantin és Szent László lovagokkal nagyszerű bált rendezett a csendőrsoport bevonásával a laktanya javára elsősorban. A bálon 550 fő jelent meg és a laktanyának \$1.800.00 összegű jövedelmet hozott a sikeres rendezvény.

Egy magát megnevezni nem akaró európai őrnagy bajtársunk 10.000 német márkát utalt át a laktanya javára. (\$3.300) Hihetetlen!

A két váratlan nagyösszegű és nemeslelkű felajánlással kifizettük a laktanya-múzeum összes bútor és berendezési adósságát.

Isten áldja az áldozatosság példaadóit! A csendőr szellem csodálatosra képes! A laktanyaparancsnok és a vezetőség tiszteleg!

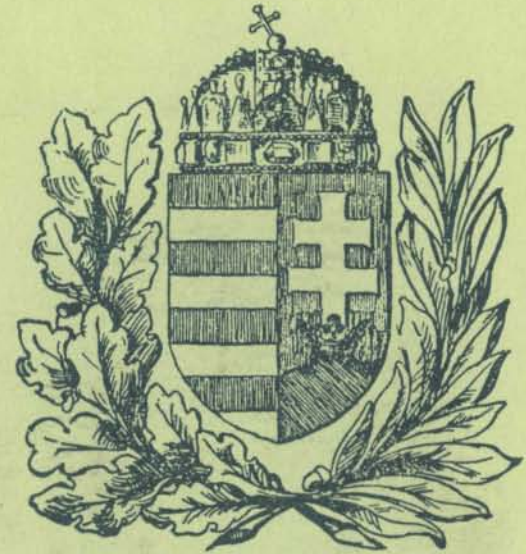
Eskühöz!

HIVEN — BECSULETTEL — VITEZUL

MINDHALÁLIG!

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!*

Amen.